

КАРАР
27 май 2015 ел

РЕШЕНИЕ
№ 218

**Суыксу авыл жирлеге территориясендә санитар тәртип урнаштыру
төзекләндерү, чисталыкны тәмин итү кагыйдәләрен раслау турында.**

Суыксу авыл жирлеге территориясен төзекләндерү һәм санитар-эстетик торышын оештыруны тәмин итү максатларында, санитар-гигиена, техник, шәһәр төзелеше һәм башка таләпләргә һәм нормативларга туры китереп, "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 1 өлешенң 19 пунктына таянып, Суыксу авыл жирлеге территориясен төзекләндерү һәм санитар-эстетик торышын тәмин итү максатыннан, "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында", Россия Федерациясе региональ үсеш Министрлыгының « муниципаль берәмлекләр территорияләрен төзекләндерү буенча нормаларны һәм кагыйдәләрне эшләү буенча Методик рекомендацияләрне раслау турында» 2011 елның 27 декабрдәге 613 номерлы боерыгы (Россия Төзелеш Министрлыгының 17.03.2014 ел, № 100/пр боерыгы редакциясендә), «Суыксу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы, Суыксу авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Утвердить Правила благоустройства обеспечения чистоты и санитарного порядка на территории Суксинского сельского поселения согласно приложению, к настоящему решению.

1.2. Порядок закрепления прилегающей территории за юридическими и физическими лицами (2 нче кушымта).

1.3. Форму якин-тирә территорияне беркетү турында шартнамә " нең типлаштырылган формасы (3 нче кушымта).

2. Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты:

2.1. Жирлек территориясендә урнашкан юридик һәм физик затлар белән **үрнәк санитар, эстетик һәм янгынга каршы торышта тоту максатыннан тирә-юнь** территорияләрне беркетү турында килешүләр төзү.

2.2. Массакүләм мәгълүмат чаралары аша жирлек халкы арасында кагыйдәләрне үтәү кирәклегенә турында аңлату эшләре алып барырга.

3. «Суыксу авыл жирлеге Советының "Тышкы төзекләндерү кагыйдәләре" 2013 ел, 27 май, 113 нче карары үз көчен югалткан дип санау турында ",

Суыксу авыл жирлеге территориясендә тиешле тәртиптә тоту, жыештыру, чисталык һәм тәртип тәмин итү »темасына семинар-кинәшмә узды.

4. Әлеге карар рәсми рәвештә халыкка игълан ителгән көннән үз көченә керә.

Суыксу авыл жирлеге башлыгы

Р.С.Низамиев

Суыксу авыл жирлеге территориясендә төзекләндерү, чисталык һәм санитар тәртип тәэмин итү кагыйдәләре

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Суыксу авыл жирлеге торак пунктларын төзекләндерү, чисталыкны һәм санитар тотуның чын кагыйдәләре (алга таба текст буенча) – Кагыйдәләр) Суыксу авыл жирлеге торак пунктларының һәм авылара территорияләрнең тиешле санитар-эстетик торышын тәэмин итү максатларында эшләнгән, Тышкы төзекләндерү өлкәсендә бердәм һәм мәжбүри нормаларны һәм таләпләрне билгеләүче, биналар һәм коймалар чикләренә якин-тирә территорияләрне, шулай ук эчке житештерү территорияләрен жыештыру һәм карап тоту тәртибен билгели, жирләрдән файдаланучылар яки аларның хужалары, йорт салучылар, милекчеләре булган барлык юридик, физик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр өчен, шулай ук эчке житештерү территорияләре, Суыксу авыл жирлеге территориясендә урнашкан биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның хужалары һәм арендаторлары милек рәвешенә, ведомствога карамыйча, "халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында" 1999 елның 30 мартындагы 52-ФЗ номерлы Федераль закон, "әйләнә-тирә мохитне саклау турында" 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон, «ветеринария турында" 14.05.1993 елдагы 4979-1 номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Экология Кодексы, 2004 елның 15 гыйнварындагы 5-ТРЗ номерлы, 2004 елның 28 июлендәге № 45-ТРЗ" Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында " Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының Административ хокук бозулар турындагы кодексы, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Суыксу авыл жирлеге Уставы, Татарстан Республикасы законнары, санитар кагыйдәләр, техник янгынга каршы һәм башка норматив актлар белән билгеләнгән.

1.2. Кагыйдәләр, үз буйсынуларына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, юридик затларның, шулай ук физик затларның, жир кишәрлекләре хужаларының, файдаланучыларның һәм арендаторларның, системалы санитар чистарту, жыештыру һәм карап тоту буенча бурычларын үрнәк тәртиптә билгели:

- барлык милек рәвешләрендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар территорияләре;

- Тышкы төзекләндерү элементлары, шул исәптән урамнар, майданнар, юллар, каты көнкүреш калдыкларын жыю майданчыклары һәм торак пунктларның башка территорияләрен дә кертеп;

- торак, административ, социаль, авыл хужалыгы һәм сәүдә биналары, спорт майданчыклары, скверлар, парклар, буалар, сулыкларның яр буе зоналары, поселок эчендәге автомобиль юллары һәм башка территорияләр (шул исәптән яшелләндерелгән);

- коймалар, коймалар, газон киртәләре, реклама, реклама жайланмалары, элмә такталар, витрин, чыгарылма сәүдә нокталары, һәйкәлләр, юл хәрәкәтен жайга салу билгеләре;

- урамнарны яктырту, терәк баганалар, парк эскәмияләре, чүп савытлары, аншлагләр һәм йорт номерлары билгеләре, жәмәгать транспорты тукталышлары, мемориаль такталар, радиотрансляция жайланмалары, антенналар, трансформатор һәм газ тарату пунктлары;

- авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр: урман полосасы, кыр юллары, шулай ук кыр станоклары һәм техниканы карап тоту урыннары, житештерү участоклары һәм башка житештерү, мәдәни, социаль билгеләнештәге жирләр;;

- су бүлү корылмалары, башка инженер-техник һәм санитар Корылмалар һәм коммуникацияләр.

1.3 төзекләндерү, чистарту, жыештыру өлкәсендә хезмәтләр эшчәнлеген координацияләү жирлектәге территорияләрне чисталыкны һәм тәртипне тәэмин итү өчен Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты (алга таба - авыл жирлеге башкарма комитеты) эшли.

1.4. Территорияларне карап тоту һәм төзекләндерү буенча эшләрнең үтәлешен контрольдә тотарга тиеш:

- жирлекнең административ чикләрендә-авыл жирлеге башкарма комитеты;
- жирлек башкарма комитеты белән килешү нигезендә беркетелгән хокукый актлар белән беркетелгән территорияләр һәм мәйданнар чикләрендә-төзекләндерү объектлары хужалары.

1.5. Жирлек территорияләрен карап тоту, төзекләндерү, жыештыру һәм чисталыкны тәмин итү мәсьәләләре буенча кабул ителә торган барлык ведомство инструкцияләре, кагыйдәләр һәм башка норматив-хокукый актлар элеге кагыйдәләр таләпләренә туры килергә тиеш.

1.6. Элеге кагыйдәләрнең үтәлешен Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты һәм башка вәкаләтле органнар контрольдә тотат.

2. Төп төшенчәләр

2.1. Элеге Кагыйдәләрдә кулланыла торган төп төшенчәләр:

- әйбер хокукы – милек хокукы, шулай ук, аерым алганда, жир кишәрлегенә гомерлек мирас итеп бару хокукы; жир кишәрлегеннән даими (сроксыз) файдалану хокукы; сервитутлар; мөлкәт белән хужалык алып бару хокукы һәм мөлкәт белән оператив идарә итү хокукы;;

– төзекләндерү-муниципаль берәмлек территориясенә санитар һәм эстетик торышын тәмин итүгә һәм яхшыртуга, муниципаль берәмлек халкы өчен уңайлы яшәү шартларын яхшыртуга, муниципаль берәмлек торак пунктларының бердәм архитектур кыяфәтен саклауга юнәлдерелгән чаралар комплексы;

- төзекләндерү объектлары-урамнар, мәйданнар, юллар, ишегалды территорияләре, предприятиеләр территорияләре, парклар, скверлар, карьерлар, буалар, сулыкларның яр буе зоналары, автомобиль юллары, урман полосалары, авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр һәм башка территорияләр (шул исәптән яшелләндерелгән); биналарның һәм корылмаларның фасадлары һәм аларның декоры элементлары (шул исәптән: Түбә, коймалар, саклагыч рәшәткәләр, тәрәзәләр, ишекләр, карнизлар, йортларның номер билгеләре, һ. б.) һәм биналарның һәм корылмаларның тышкы элементлары (шул исәптән:; чүп савытлары, контейнерлар һәм башка урам чүп-чар жыю урыннары, павильоннар, киосклар, палаткалар, эскәмияләр, реклама тумбалары, стендлар, афишалар һәм игъланнар өчен щитлар, инженерлык корылмаларының тышкы өлеше, балалар һәм спорт мәйданчыклары, күперләр, автостоянкалар, автозаправка станцияләре, автомоештыру станцияләре, тышкы яктырту жайланмалары һәм башка объектлар;

- төзекләндерү объектының хужасы (алга таба - хужасы) - милек, хужалык алып бару, оператив идарә, даими (сроксыз) файдалану, гомерлек мирас биләмәсе, аренда һәм башка хокукларда булган зат (юридик, физик һәм индивидуаль эшкуар).;

- төзекләндерү объектын жыештыру - тузаннан, пычрактан, көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларыннан, кардан, боздан, чүп үләннәреннән чистарту, түбәләренә чистарту, грунт наносларын, атмосфера явым-төшемнәрен бетерү, себерү, чистарту, су сибү һ. б. эшләр башкару.;

- төзекләндерү объектын карап тоту-аны булдыру, урнаштыру, эксплуатацияләү һәм демонтажлау барышында тиешле физик яки техник халәт һәм төзекләндерү объектының иминлеген тәмин итү;

- төзекләндерү, карап тоту һәм жыештыру эшләрен оештыру-төзекләндерү объекты хужасының турыдан-туры эшләве дә, аларны подрядчы оешманың килешү шартларында жәлеп итү юлы белән башкару да. Оештыручы һәм турыдан-туры башкаручы төзекләндерү, карап тоту һәм жыештыру эшләренә сыйфаты өчен бер үк дәрәжәдә жаваплы;

- кече архитектура формалары һәм тышкы төзекләндерү элементлары-ачык киңлекләренә оештыру өчен файдаланыла торган һәм архитектура-шәһәр төзелеше яисә Бакча-парк композициясен тулыландыручы вакытлы корылмалар. Кулланылышына карап, алар функциональ билгеләнештәге объектларга (өстәлләр, эскәмияләр, урналар, коймалар һәм коймалар, күрсәткечләр, фонарьлар һәм урам яктырту баганалары, тукталышлар) бүленә.

транспорт павильоннары, беседкалар, навеслар һ.б.) һәм декоратив объектлар (газон һәм тротуар декоратив киртәләр, декоратив диварлар, кече скульптуралар (композицияләр), декоратив фонтаннар һ. б.). Кече архитектура формалары һәм тышкы төзекләндерү элементлары стационар һәм мобиль булырга мөмкин;

- кече скульптуралар (композицияләр)-монументаль-декоратив сәнгать эсәрләренә төрле ысуллары белән башкарылган, аларны күчерү архитектура-шәһәр төзелеше яисә Бакча-парк

композициясен өстәү өчен файдаланыла торган, билгеләнешенә зыян китермичә генә мөмкин була.;

- авыл жирлеге, биналар, витриналар, сәүдә объектлары, корылмалар, урамнар һәм юл буйлары зоналары территорияләрен бәйрәм чаралары тематикасын һәм эчтәлеген ачып бирүче сәнгать һәм мәгълүмати элементлар белән бизәү;;

- жирлек территориясенә бер өлеше-жирлек территориясенә майданы, чикләре, урыны, хокукый статусы һәм Россия Федерациясе законнарында каралган хокукларда физик, юридик затларга һәм шәхси эшмәкәрләргә караган башка характеристикалары булган өлеше . ;

- тирә-юнь территориясе-жир кишәрлеге чикләреннән яисә турыдан-туры юридик яки физик зат объектнан (файдалану яки хезмәт күрсәтү рәвешенә бәйсез рәвештә) урамга кадәр (тыкрык, спуск, юл, юл, майдан һ.б.), эгәр юридик яки физик зат белән авыл жирлеге башкарма комитеты арасындагы килешүдә башкача билгеләнмәгән булса. Аерым очракларда территорияне юридик яки физик затка якин-тирә территорияне шушы юридик яки физик зат арасында, бер яктан, жирлек башкарма комитеты белән, икенче яктан, беркетү юлы белән беркетү рөхсәт ителә. Кече архитектура формалары хужалары (алга таба - маф) һәм күчмә ваклап сату чаралары (алга таба - СПМТ тексти буенча) өчен шартнамә төзү мәжбүри булып тора;

СПМТ: лотоклар, кул арбалары, автоцистерналар, кәржиннәр, автофургоннар, шулай ук стационар ваклап сату чөлтәре чаралары: киосклар, павильоннар, сәүдә автоматлары;

- гомуми файдаланудагы территорияләрдә (алга таба - ТОП), шул исәптән майданнар, урамнар, тыкрыклар, юллар, парклар, скверлар, газоннар, пляжлар, склоннар, яр бие полосасы, инженерлык объектлары һәм башка объектлар, шулай ук алар янәшәдәге территорияне беркетү турындагы килешү нигезендә хезмәт күрсәтми торган, муниципаль заказ кысаларында махсуслаштырылган предприятиеләр һәм оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтелә.

- калдыкларны вакытлыча саклау урыны-законнар таләпләре нигезендә төзекләндерелгән жир участогы, каты көнкүреш һәм башка калдыкларны жыю өчен контейнер майданчыгы һәм контейнерлар . ;

- калдыкларны житештерүче-кешенә тормыш һәм житештерү эшчәнлеге нәтижәсендә калдыклар барлыкка китерүче физик яки юридик зат.

3. Муниципаль берәмлек территориясен чистарту һәм карап тоту тәртибе

3.1. Юридик һәм физик затлар, оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, үзләренә милек хокукында яки башка әйбер хокукында булган жир участокларын һәм якин-тирә территорияләрен үз вакытында һәм сыйфатлы чистартуны тәмин итәргә тиеш.

Килешү нигезендә юридик һәм физик затларга беркетелмәгән гомуми файдаланудагы территорияләр муниципаль заказ нигезендә махсус предприятиеләр һәм оешмалар тарафыннан жыештырыла һәм асрала.

3.2. Муниципаль берәмлек территорияләрен карап тоту һәм төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү максатларында юридик һәм вазыйфай затлар муниципаль берәмлек территорияләрен карап тоту һәм төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү өчен бурычлы:

3.2.1 территорияләрен һәм төзекләндерү объектларын жыештыру һәм карап тоту тәртибен күздә тоткан кагыйдәләрен оештыру һәм үтәү өчен җаваплы затларны билгеләүче хокукый акт бастырып чыгарырга;

3.2.2 территорияләрен һәм төзекләндерү объектларын жыештыру һәм карап тоту тәртибен билгели торган инструкциялар эшләргә яисә вазыйфай вазифаларга һәм нигезләмәләргә кертергә;

3.2.3 калдыкларны һәм чүп-чар чыгаруны тәмин итәргә (кирәк булганда, махсуслаштырылган предприятиеләр белән килешүләр төзәргә).

3.2.4 чүп һәм карантин үләннәргә, яшел үсентеләренә корткычларына каршы көрәш чараларын (печән чабу, башка сезонлы эшләр)үз вакытында башкарырга;

3.2.5 якин-тирәдә агачларны вакытында санитар кисәргә

һава чөлтәренә өзелүенә юл куймау, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, объектлар һәм гражданны өчен территорияләр.

3.2.6, предприятие, оешмаларга баланста һәм хезмәт күрсәтүдә булган системалардан тыш, яңгыр һәм грунт суларын бүлеп бирү өчен билгеләнгән канауларны, трубаларны һәм дренажларны вакытында чистартырга;

3.2.7 төзелеш һәм ремонт-торгызу эшләрэн башкарганда эш зонасын һәм яқын-тирә территорияне вақытында жыештыру, төзекләндрү элементларын (газоннар, асфальтобетон каплау, бордюрлы ташлар, лавкалар һ.б.) торгызу.

3.2.8 үз вақытында техник һәм эстетик торышка туры китереп, биналарның, корылмаларның коймаларын, фасадларын һәм цокольләрэн (тиешле органнар һәм хезмәтләр белән килешенеп) чистарту, буяу һәм агарту, шулай ук тәрәзәләрне һәм тышкы ишекләрне, элмәләрне юу һ.б. кирәк булганда, алар кулланышындагы объектларга косметик ремонт ясарга.

3.2.9 саклагыч яшел полосалар булдырырга, торақ секторны житештерү корылмаларыннан коткарырга, керү юлларын төзекләндрергә һәм чисталыкта тотарга, оешмадан урамнарға чыгарга бурычлы.

3.3 әлеге Кагыйдәләр нигезендә объектларны чисталыкта тоту һәм билгеләнгән санитар тәртипне үтәү өчен жаваплы булып тора:

- предприятиеләрдә, оешмаларда һәм учреждениеләрдә-аларның житәкчеләре, әгәр эчке эш итү документында башкача билгеләнмәгән булса;

- сәүдә, хезмәт күрсәтү объектларында-сәүдә (хезмәт күрсәтү) объектлары житәкчеләре, шәхси эшмәкәрләр;

- төзелмәгән территорияләрдә-жир кишәрлекләре хужалары;

- төзелеш майданнарында-жир кишәрлекләре хужалары яки подрядчы оешма житәкчеләре;

- шәхси йортларда һәм башка объектларда-йортлар, объектлар хужалары, йә алар тарафыннан вәкаләтле затлар.

3.4 юридик һәм физик затлар санитар нормаларға һәм кагыйдәләргә туры китереп, торақ, социаль, административ, сәүдә һәм башка биналар һәм корылмалар, ишегалды территорияләре һәм алар янәшәсендәге территорияләр; махсус билгеләнгән урыннарға чүп – чарны үз вақытында чыгару белән урамнар һәм майданнарны чистарту, кышкы чорда-юлларны һәм жәяүлеләр юлларын кардан чистарту һәм аны махсус билгеләнгән урыннарға чыгару белән системалы рәвештә чистарталар.

Яқын-тирә территорияләргә карый:

- предприятиеләргә, учреждениеләргә, оешмаларға, кибетләргә, паркларға, спорт майданчыкларына, төзелә торган объектларға, төзелешкә беркетелгән жир кишәрлекләренә тышкы яктан яқын территорияләр (керү юлларын да кертеп);,

- а) киртәләр булган очракта-коймалар периметры буенча 10 метрлы зона,

- б) жир кишәрлеге булганда киртәләрсез-жир кишәрлеге периметры буенча 10 метрлы зона,

- в) коймасыз, жир участогы булмаганда-10 метрлы зона, бина, корылмалар, дивар периметры буенча төзелгән биналарның тышкы диварлары янында урнашкан;

- 10 м коммуналь хужалык объектларыннан файдалану зонасы

- Мәгълүмат стендлары янындагы 5 метрлы зона;

- Вақытлы урам сәүдәсе урыннарына яқын булган 10 метрлы зона

- 2 метрлы электр тапшыру линиясе терәкләре тирәсендә 220В зонасы

- Жир кишәрлекләре чикләре янындагы 10 метрлы зона

- Аерым торучы башка биналар һәм корылмалар, жир кишәрлекләре тирәсендә 10 метрлы зона

- Социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, балалар бакчасы)жир участоклары чикләренә яқын булган 10 метрлы зона;

- Югары вольтлы электр тапшыру линиясе буенда 5 метрлы зона һәр якка ерак үткәргеч проекциясеннән һәр якка;

- шәхси йортлар һәм күпфатирлы йортлар өчен-жир кишәрлекләре чикләре чикләрендә озынлыкка, киңлеге 10 м киңлектә-участок чигеннән 10 м ераклыкта ;

3.5. Юридик һәм физик затларға беркетелгән территорияләренә жыештыру чикләрен билгеләү авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының хокукый актлары белән, жыештыру схематик карталарын төзү һәм юридик һәм физик затларға беркетелгән чикләр булмаганда, юридик һәм физик затларға белдерү белән гамәлгә ашырыла, юридик һәм физик затлар үз жирләрендә һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә жыештыру, чүп-чар һәм карантин үсемлекләрен үстерү, үстерү һәм төзекләндрү эшләрә алып бара.:

3.5.1. Коммуналь билгеләнештәге объектлар (насос, газ бүлү станцияләре, электр подстанцияләре һ. б.): радиуста 20 м га кадәр булган майданда;

3.5.2. Торақ пунктларның торақ төзелеше зонасында хужалык корылмалары: радиуста 15 м га кадәр булган майданда;

3.5.3. 220В электр тапшыру линияләре: 2м радиуста терәкләр тирәсендә;

3.5.4. Югары вольтлы электр тапшыру линияләре: аларны узу буенда, һәр якка ерактагы үткәргечтән 5шәр чакрым ераклыкта;

3.5.5. Административ, сәүдә һәм башка биналар, корылмалар һәм корылмалар булган затлар, аларның милек рәвешләренә һәм ведомство карамагына бәйсез рәвештә, шул исәптән палаткалар, павильоннар, киосклар, лоткалар һ. б. - периметр буенча 15 м га кадәр майданда;

3.5.6. Мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, башка уку йортлары, шулай ук шәхси торак йорт хужалары: озынлыкка – аларның участкалары чикләре чикләрендә, киңлеккә – урам уртасына, майданга, тыкрыкка кадәр, ә берьяклы төзелеш вакытында урамның капма-каршы ягына кадәр, юл читен дә кертеп. Объектның аерымланган урнашкан очракта: фасад буенча

- машиналар йөрү өлеше уртасына кадәр, калган яклардан жыештыру эшләре һәр яктан 10 м якын-тирә территорияне жыештыру тиеш;

Беркетелгән чикләр булмаганда, юридик һәм физик затлар жыештыра, чүп-чар һәм карантин үсемлекләре үрчетә, үз жир кишәрлекләрендә һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә түбәндәге тәртиптә төзекләндерелә:

3.5.7 коммуналь билгеләнештәге объектлар (насос, газ бүлү станцияләре, электр подстанцияләре һ. б.): 10 м га кадәр радиуста булган майданда;

3.5.8. Торак пунктларның торак төзелеш зонасында хужалык корылмалары: 15 м. га кадәр радиуста;

3.5.9. 220 Вт электр тапшыру линияләре: 2м радиусындагы терәкләр тирәсендә;

3.5.10 югары вольтлы электр тапшыру линияләре: аларны узу буенда жылылык трассасыннан яки ерак үткәргечтән һәр якка 5м.;

3.5.11. Социаль, административ, сәүдә һәм башка биналар, корылмалар һәм корылмалар булган затлар, аларның милек рәвешләренә һәм ведомствога каравына бәйсез рәвештә, шул исәптән палаткалар, павильоннар, киоск, лоткалар һ. б. лар-периметр буенча 15 м га кадәр майданда;

3.5.12 мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, башка уку йортлары, шулай ук шәхси торак йортлар хужалары: озынлыкка – аларның участок чикләре чикләрендә, киңлегә – урам уртасына, майданга, тыкрыкка кадәр, ә берьяклы төзелеш вакытында урамның капма-каршы ягына кадәр, юл читен дә кертеп. Объектның аерымланган урнашкан очрагында: фасад буенча-машиналар йөрү өлеше уртасына кадәр, калган яклардан һәр яктан 10 м якын-тирә территорияне жыештырырга тиеш;

3.5.13.Пассажирлар транспортының 10м радиусындагы тукталыш павильоннары тирәсен жыештыру аларның милекчеләре тарафыннан башкарыла

3.5.14 жир кишәрлекләре арасындагы ераклык 2.2.1 п. нигезендә территорияләрне беркетергә мөмкинлек бирми торган очракларда. –2.2.10. (участоклар арасында ераклык һәр объект өчен билгеләнгән ераклык суммасыннан кимрәк) жыештыру һәр якның тигез ераклыкка башкарыла.

3.5.15 кар, яңгыр һәм грунт суларын урамнардан һәм юллардан бүлеп бирү өчен билгеләнгән каналарны, дренажларны чистарту һәм чистарту әлегә корылмаларның милекчеләре; ишегалларында – хужалары; предприятие һәм оешма территорияләрендә – предприятиеләр һәм оешмалар тарафыннан башкарыла. Ведомство су бүлү корылмаларына тиешле ведомстволарның юл оешмалары хезмәт күрсәтә.

3.5.16. Елга һәм ясалма сулыклар (буалар һәм башка су объектлары) акваторияләре янәшәсендәге территорияләрне карап тоту өчен жаваплылык якын-тирә жир кишәрлекләре милекчеләренә һәм башка хужаларына йөкләнә.

3.5.17. Жәмәгать бәдрәфләре, көнкүреш калдыклары чүплекләре, көнкүреш калдыклары полигоннары, алар карамагында булган предприятиеләр, оешмалар һәм учреждениеләр бар.

3.5.18.Капиталь булмаган сәүдә объектлары урнашкан тукталышларны жыештыруны һәм чистартуны, эгәр жир кишәрлеген арендау, жир кишәрлегеннән түлүсез файдалану килешүләрендә башкача билгеләнмәгән булса, якын-тирә территория чикләрендә капитал булмаган сәүдә объектлары хужалары башкара.

3. 6. Төзелеш майданчыкларын карап тоту.

3.6.1 Төзелеш, ремонт һәм торгызу эшләрен башкарганда төзелеш һәм башка оешмалар көн саен көн азагында, шулай ук аларны тулысынча тәмамлаганнан соң ике көнлек срокта, төзелеш майданчыклары янындагы территорияләрне төзелеш материаллары, грунт һәм чүп-чар калдыкларыннан арындырырга тиешләр.

3.6.2. Төзелеш майданчыклары, шулай ук төзелеш материаллары житештерү объектлары (эретмә төөннәре һ.б.) мәжбүри тәртиптә автотранспорт тэгәрмәчләрән чистарту (юу) пунктлары белән жиһазландырылырга тиеш. Автотранспортның көпчәкләре белән грунт һәм пычрак көпчәкләре чыгару тыела.

3.6.3. Төзелеш майданчыгында чүп-чар һәм төзелеш калдыклары өю өчен махсус билгеләнгән урыннар жиһазландырылырга һәм киртәләндерелергә яки бункер-жыелма куелырга тиеш. Махсус билгеләнгән урыннардан тыш, төзелеш житештерүендәгә чүп-чар, грунт һәм калдыкларны ташлау тыела.

3.6.4. Төзелеш, реконструкция һәм ремонт объекты чикләреннән 20 метрлы зона чикләрендә территорияләргә жыештыру һәм карап тоту өчен җаваплылык заказчыга һәм объектны төзү белән шөгьльләнүче оешмага йөкләнә.

3.6.5. Төзелеш объектның (озак төзелешне) карап тоту өчен җаваплылык баланс тотучыга (казачы-төзүче) йөкләнә.

3.7. Урналар урнаштыру.

3.7.1 урамнарны, майданнарны һәм башка жәмәгать урыннарын чүп-чардан арындыру өчен чүп-чар архитектура органнары белән килештерелгән типтагы урналар куела. Чүпләкләрне урнаштыру өчен җаваплы булып тора:

- предприятиеләр, оешмалар, уку учреждениеләре-үз биналары янында, кагыйдә буларак, керү һәм чыгу юлында;

- сәүдә оешмалары-сәүдә биналарына керү һәм чыгу юлында, палаткалар, лареклар янында һ. б.;

- автозаправка станцияләре, юл буе сервисы пунктлары, ремонт остаханәләре-һәр өлешү колонкасы янында һәм административ биналарга керү юлында, ремонт боксларында;

- Суыксу авыл жирлегә башкарма комитеты-жәмәгать урыннарында (паркларда, балалар уен һәм спорт майданчыкларында һ. б.)

- башка очрақларда җаваплылар Суыксу авыл жирлегенә хокукый акты белән билгеләнә.

3.7.2 чүп савытлары җаваплы оешмалар тарафыннан төзек һәм пөхтә хәлдә булырга, чүп-чардан аның туплануы буенча чистартылырга, эмма тәүлегенә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чистартылырга тиеш.

3.8. Житештерү һәм куллану калдыкларын жыю һәм чыгару.

3.8.1 Суыксу авыл жирлегә башкарма комитеты карары белән расланган Суыксу авыл жирлегә территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын жыю, чыгару, утильләштерү кагыйдәләре белән регламентлана.

3.8.2. Предприятие, оешма, житештерү, сәүдә объектлары территорияләрендә житештерү һәм куллану калдыкларын жыю, аларның үз акчалары хисабына, ә оештырылган ял урыннарында, жәмәгать урыннарына хезмәт күрсәтүче махсус оешма хисабына, каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнерлар һәм жыю бункерлары куела.

3.8.3 авыл хужалыгы предприятиеләре, оешмаларының хужалык эшчәнлегә нәтижәсендә барлыкка килә торган житештерү калдыкларын жыю һәм вакытлыча саклау элегә предприятиеләр көче белән махсус жиһазландырылган урыннарда гамәлгә ашырыла, аларның урнашуы, шулай ук калдыкларны урнаштыру лимитлары һәм аларны саклау вакыты шәһәр төзелешне бүлегә, санитар-эпидемиологик иминлекне контрольдә тоту органнары һәм әйләнә-тирә мохитне саклау органнары белән мәжбүри тәртиптә килештерелә. Предприятие территориясендә махсус билгеләнгән урыннардан тыш, шулай ук гомуми кулланылыштагы жирләрдә калдыкларны туплау тыела.

Халыктан көнкүреш калдыклары һәм чүп-чар жыю контейнер яки бестар система буенча Суыксу авыл жирлегә территориясендә көнкүреш калдыкларын жыю һәм утильләштерү буенча билгеләнгән тәртип нигезендә башкарыла.

3.8.4. Каты көнкүреш калдыкларын юридик, физик затлардан һәм халыктан чыгару бары тик элегә эшчәнлек төренә лицензиясе булган махсус оешмалар тарафыннан гына башкарыла. Чыгару тиешле юридик һәм физик затлар белән килешү нигезендә башкарыла. Каты көнкүреш калдыкларын чыгару вакыты жирлек башлыгы тарафыннан расланган Калдыклар барлыкка килү нормаларыннан чыгып билгеләнә. Шулай ук вакытта барлык юридик һәм физик затлар өчен каты көнкүреш калдыкларын чыгаруга килешү төзү мәжбүри булып тора.

3.8.5. Чүп-чарны контейнерлардан һәм жыелган бункерлардан чыгару аларны тутыру буенча башкарыла, ләкин алты көнгә кимендә бер тапкыр. Контейнерлар һәм чүп жыю бункерларын

чүп-чар белән тулыландыру рөхсәт ителми. Контейнерлардан чүп ташыганда яки бункерны төягәндә коелган чүп-чарны жыештыруны оешма хезмәткәрләре башкара.

3.8.6 полигонга каты көнкүреш калдыклары һәм башка чүп-чар ташлаган очракта, аны кабул итү турында билгеләнгән үрнәктәге документ раслый. Үз-үзенә чыгару периодикасы гамәлдәге СанПиН нормаларына туры килергә тиеш.

3.8.7. Халыктан көнкүреш калдыкларын жыючы чүп-чар жыю техникасы хәрәкәте Суыксу авыл жирлегә башкарма комитеты тарафыннан расланган графикларга туры китереп башкарыла.

3.8.8. Халыктан каты көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару системасын оештыру һәм эшләү өчен җаваплылык Суыксу авыл жирлегә башкарма комитетына йөкләнә

3.8.9. "Суыксу авыл жирлегә" муниципаль берәмлегә территориясендә тыела:

- санкцияләнмәгән урыннарда житештерү һәм куллану калдыкларын туплау һәм урнаштыру. Санкцияләнмәгән урыннарда житештерү һәм куллану калдыкларын урнаштырган затларга үз хисабына әлегә территорияне жыештыруны һәм чистартуны, ә кирәк булганда жир кишәрлеген рекультивацияләүне йөкләргә кирәк. Житештерү һәм куллану калдыкларын санкцияләнмәгән чүплекләрдә урнаштырган затларны ачыклау, житештерү һәм куллану калдыкларын бетерү һәм чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү өчен, әлегә Кагыйдәләрнең 3.2 пункты нигезендә, затлар исәбенә башкарыла алмасак, бу Кагыйдәләрнең 3.2 пункты нигезендә, житештерү һәм куллану калдыкларын юк итү һәм чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү өчен, затлар исәбенә башкарыла.

- гомуми файдаланудагы жирләрдә житештерү һәм куллану калдыкларын яндыру

3.8.10. Калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы оешмалар аларны ташыганда, авария хәлен булдырганда, транспортта калдыклар белән сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә зыян китерү мөмкинлеген төшереп калдырырга тиеш.

3.9. Контейнер майданчыкларын карап тоту.

3.9.1. Көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнерлар урнаштыру өчен майданчыклар торак йортлардан, белем биру һәм мәктәпкәчә учреждениеләрдән, спорт майданчыкларынан һәм ял итү урыннарыннан 20 метрдан да ким булмаска тиеш, ләкин 100 м дан да артык түгел. Майданчыкка каты яки вак таш түшәлгән подъезд урнаштырыла.

3.9.2. Контейнер майданчыкларын һәм бункер-туплаучылар өчен майданчыкларны урнаштыру санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнары белән килештерелгән каты көнкүреш калдыкларын чыгаручы предприятиеләр һәм оешмалар заявклары буенча башкарыла

3.9.3. Аларда жыелган майданнар, контейнерлар һәм бункерларның саны жирлек башлыгы тарафыннан расланган каты көнкүреш калдыклары жыелу нормаларына туры килергә тиеш.

3.9.4. Машиналар йөрү өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм ишегалды юлларында контейнерлар һәм бункерлар урнаштыру тыела.

3.9.5. Контейнер майданчыкларын һәм жыючы бункерларны тоту һәм аларны чистарту (жыештыру) өчен җаваплылык йөкләнә:

- муниципаль торак фонды буенча-хезмәт күрсәтүче (чүп-чар ташучы) оешмалар;

- шәхси торак фонды буенча-торак милекчеләре өчен;

- калган территорияләр буенча-предприятиеләр дә, оешмалар да, башка хужалык субъектлары да.

3.9.6. Контейнер майданчыгыннан һәм аның янәшәсендәге территориядән чүп-чар транспортына контейнерлардан төшкәндә коелучы житештерү һәм куллану калдыкларын бетерү, калдыкларны чыгаручы оешма хезмәткәрләренә житештерү

3.10. Сыек көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару (ЖБО).

3.10.1. Сыек чисталыкны чыгару махсус предприятиеләр тарафыннан килешү нигезендә, заявка рәсмиләштерелгәннән соң өч көн эчендә, яки бина милекчеләре тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла.

3.10.2. Суыксу авыл жирлегә территориясендә канализация челтәре булмау сәбәпле, санитария-эпидемиология күзәтчелеге органнары белән килешенеп, көнкүреш агынтыларын тиешле таләпләргә туры китереп, су үткәрә торган чүп-чардан арындырырга рөхсәт ителә. (бетон төбе, кирпичтән штукатурланган диварлар, люкны төзекләндерү белән) күрше йорт диварыннан кимендә 5 метр, су үткәргечтән кимендә 8 метр ераклыкта.

3.10.3. Каты көнкүреш калдыклары жыючы буларак выгреблы чокырлардан файдаланучы барлык юридик һәм физик затлар өчен каты көнкүреш калдыклары чыгаруга килешү төзү мөжбүри булып тора.

3.10.4. Тъю:

- дренажлы чокырларны урнаштыру һәм эксплуатацияләү, шулай ук ачык ысул белән канализация агынтыларын дренаж канаваларына, янгыр суларын кабул итү лотокларына, су объектларына һәм жирле рельефка чыгару.

- йортлар һәм урамнар территорияләре артында юыну һәм чистарту, житештерү һәм куллану калдыкларын урам юлларына яки гомуми файдаланудагы жирләргә чыгару.

4. Юлларны жыештыру, карап тоту һәм эксплуатацияләү.

4.1. Суыксу авыл жирлеге чикләрендә гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын, тротуарларны һәм башка транспорт инженерлык корылмаларын (гомуми кулланылыштагы автомобиль юлларын, күперләргә һәм федераль һәм региональ эһәмияттәге башка транспорт инженерлык корылмаларыннан тыш) карап тоту, төзү һәм реконструкцияләү махсус подрядчы оешмалар белән килешүләргә нигезендә Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

4.2. Юл кырыйлары һәм бүлү полосалары эре габаритлы һәм башка чүп-чардан арындырылган һәм чистартылган булырга тиеш. Юл кырыйларында һәм газон рәвешендә башкарылган бүлү полосаларында үлән катламы биекlege 15-20 см дан артмаска тиеш.

4.3. Федераль, өлкә һәм жирле эһәмияткә ия булган юлларда чүп-чар һәм үләнне жыештыру хезмәт күрсәтүче оешма тарафыннан юл бүлү бирелгән полосаның бөтен киңлегендә башкарыла.

4.4. Шоссей юлларының аркылы профиле булган авыл жирлеге юлларына бүлү бирелгән полосада үлән катламы биекlege 15 см дан артмаска тиеш.

4.5. Автомобиль юллары ЮХИДИ тарафыннан расланган тәртиптә юл билгеләргә белән жиһазландырылырга тиеш. Өслеге билгеләргә булырга тиеш, чиста, башка жәрәхәтләргә. Вақытлыча билгеләнгән билгеләр аларны урнаштыру зарурлыгына китергән сәбәпләргә бетергәннән соң бер тәүлек эчендә бетерелергә тиеш.

4.6. Мәгълүмати күрсәткечләр, километрлы билгеләр, тавыш саклау диварлары, металл коймалар (отбойниклар), юл билгеләргә, парпетлар һ.б. гамәлдәге ГОСТлар нигезендә буялырга, пычрактан һәм юдан чистартылырга тиеш. Күрсәткечләрдәге барлык язучылар да төгәл аерылырга тиеш.

4.7. Суыксу авыл жирлеге юлларына предприятие, оешма, учреждение һәм шәхси затларның транспорт чаралары чиста һәм техник яктан төзек хәлдә кертелә.

4.8. Суыксу авыл жирлеге территориясендә юл катламнарын саклап калу максатыннан тыела:

- йөк ташу жепселләргә;
- урамнарда бүрәнәләр, тимер балкалар, торбалар, кирпеч, башка авыр әйберләр ташыган вақытта ташлау һәм аларны туплау.;
- каты өслеге булган торак пунктлар урамнары буйлап узышу, чапкыч барышында машиналар;
- зур йөк транспорты хәрәкәте һәм жәяүлеләр сукмакларында, автоюллар кырында тротуарларда туктау.;
- коелган Материалларны, төзелеш чүп-чарын жиһазландырылмаган кузовларда ташу.
- ремонт эшләргә башкарганда яки асфальт яки вак таш түшәмле коммуникацияләргә реконструкцияләгәндә юл катламына зыян китерү;

5. Коммуникацияләргә төзү, ремонтлау, реконструкцияләү эшләргә башкару

5.1. Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты тарафыннан бирелгән язма рөхсәт булганда гына, грунт ачу яки юл катламнарын ачу (жир асты коммуникацияләргә салу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свай һәм шпунт сую, грунт планлаштыру, бораулау эшләргә) белән бәйле эшләргә башкарырга кирәк.

Авариялә эшләргә телефон программасы буенча яки Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты белдерүе буенча челтәр хужаларына 3 көнлек рөхсәт язуы белән башкаруга киңәш ителә.

5.2. коммуникацияләргә төзү, реконструкцияләү, ремонтлау буенча эшләргә башкаруга рөхсәтне Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты күрсәткәндә бирә:

- инженерлык коммуникацияларенең сакланышы өчен жавап бирүче кызыксынучы хезмәтләр белән килештерелгән эшләрне үткәрү проекты;

- кызыксынган хезмәтләр белән килештерелгән эшләрне башкару шартлары;

- эшләрне житештерүнең календарь графигын, шулай ук милекче яки аның вәкаләтле заты белән Территориясендә коммуникацияләр төзү, реконструкцияләү, ремонтлау эшләрә башкарылачак жир участогын төзекләндерүне торгызу турында килешүләр төзү.

5.3 урамнарның машиналар йөрү өлеше, йөрү юллары, шулай ук тротуарлар астында жир асты коммуникацияләрен, траншея киңлегенә карамастан, автомобиль юлының (тротуар) йөрү өлешен торгызу шарты белән, тиешле оешмалар тарафыннан рөхсәт итәргә киңәш ителә.

5.4. Суыксу авыл жирлегә башкарма комитеты белән килешенгән вакытта юл катламнарын, яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын жимерү, жир асты коммуникацияләрен һәм башка төр төзелеш эшләрән башкарганда төзелеш һәм ремонт оешмалары гаебе белән башкарылган барлык жимерү һәм жимерү эшләрә, төзекләндерү элементлары юкка чыгарылырга тиеш.

Урамнарда, төзелгән территорияләрдә эшләр башкарганда грунт кичекмәстән чыгарылырга тиеш. Кирәк булган очракта, төзелеш оешмасы грунтны отвалда планлаштыруны тәмин итә ала.

5.5 машиналар йөрү өлеше һәм тротуарлар астында траншеяларны алга таба утырту өчен ком һәм ком фунты белән катлаулы тыгызлау һәм су сибү киңәш ителә. Газоннарда траншеялар жирле грунт белән тыгызланып, ундырышлы катламын торгызу һәм үлән чөчү белән күмелергә тиеш.

5.6. Жир асты коммуникацияләре өстендә дә, ремонт-торгызу эшләрә башкарылмаган башка урыннарда да барлыкка килгән жимереклекләрне, грунт яки юл катламнарын утырту, ремонт-торгызу эшләрә башкарылганнан соң 2 ел эчендә барлыкка килгән эшләрне башкаруга рөхсәт алган физик затлар 10 тәүлек эчендә бетерергә тиеш.

5.7 Суыксу авыл жирлегә территориясендә жир һәм ремонт-төзелеш эшләрә башкарганда тыела:

- жир эшләрән рөхсәтсез, шулай ук срогы чыккан рөхсәт буенча житештерү;

- яшел үсентеләр (газоннар, агачлар, куаклар), коелар капкачлары, жир асты корылмалары, су үткәрү лотоклары, канавалар, дренажлар, яңгыр рәшәткәләре, шулай ук әлегә объектларда төзелеш материалларын туплау. ;

- Суыксу авыл жирлегә башкарма комитеты рөхсәтәннән башка яшел үсентеләр кисү һәм тамыр системасын ачыклау. ;

- расланган проект белән каралмаган гамәлдәге жир асты коммуникацияләрен (челтәрләрән) күчерү;

- якын-тирә урамнар һәм тыкрыклар чүплеге;

- каты өслекле Транспорт һәм машиналар буенча узышу.

6. Суыксу авыл жирлегенә ел фасыллары буенча Торак пунктлар территорияләрен жыештыру үзгәртүләре

Кышкы чорда урып-жыю эшләрән оештыру һәм үткәрү

6.1. Кышкы жыештыру чоры 1 ноябрьдән 31 мартка кадәр билгеләнә. Агымдагы кышның уртача шәхси климат үзгәртүләреннән шактый тайпылган очракта, кышкы жыештыру эшләрә башлану һәм тәмамлану вакыты юллар һәм урамнар челтәрән карап тоту буенча эшләрә заказ бирүче функцияләрен башкаручы оешмалар карары белән үзгәртүгә мөмкин.

6.2. Кышкы жыештыру вакытында юллар һәм мәйданчыклар кардан чистартылырга һәм бозлавык булган очракта ком сибелергә тиеш. Чүп савытлары һәм кече архитектура формалары, шулай ук тирә-юньдәге киңлекләр, аларга карашлар кардан һәм боздан чистартылырга тиеш.

6.3. Юл йөрү өлешеннән кар чистарту һәм чыгару бурычы әлегә урамның машиналар йөрү өлешен яки юлны жыештыручы оешмаларга йөкләнә.

6.4. Тыю:

6.4.1. Урамнарның һәм юлларның йөрү өлешенә квартал эчендәге, ишегалды территорияләреннән, хужалык итүче субъектларның территорияләреннән чистартылган карны чыгарырга яисә хәрәкәт итәргә.

6.5. Урамнарны һәм юлларны кышкы жыештыру буенча беренче чираттагы чараларга керә:

6.5.1. Юлның машиналар йөрү өлешен бозлавыкка каршы чаралар белән эшкәртү.

6.5.2. Кар көрәү.

6.5.3. Алга таба чыгару өчен кар валын формалаштыру.

6.5.4. Юл чатларында, жәмәгать транспорты тукталышларында, административ һәм жәмәгать биналарына керү юлларында, квартал эчендөгө территорияләрдән чыгу урыннарында һ. б. чүп-чарны өзү.

6.6. Икенче чираттагы чараларга түбәндәгеләр керә:

6.6.1. Кар өемен бетерү (чыгару).

6.6.2. Боз өю һәм кар-боз муниципаль берәмлекләрен жыештыру.

6.7. Кар яву башланганнан соң, беренче чиратта, транспорт хәрәкәте өчен иң куркыныч булган урамнар - крутые спуски, борылыш һәм күтәрелешләр, урамнар киселешләрендә һәм жәмәгать транспорты тукталышларында тормоз мәйданчыклары һ. б. транспорт хәрәкәте өчен эшкәртелә.

6.8. Транспорт хәрәкәте өчен аеруча куркыныч булган участокларны эшкәртү төгәлләнгәч, юл йөрү өлешләрен бозлавыкка каршы чаралар белән тоташ эшкәртүгә керешергә кирәк.

6.9. Юлларның, урамнарның һәм юлларның йөрү өлешеннән, шулай ук тротуарлардан чистартылган кар юл кырыйларына һәм юл кырыйларына кар көртләре рәвешендә вакытлыча чүп-чар өю өчен чыгарыла.

6.10. Кар көртләрен формалаштыру рөхсәт ителми:

- чатларда;

- тротуарларда.

6.11. Жәмәгать транспорты тукталышларында һәм жир өсте жәяүлеләр кичүе урыннарында кар валларында киңлектәге аермалар ясалырга тиеш:

- жәмәгать пассажир транспорты тукталышларында - утырту мәйданчыгы озынлыгына;

- тамгалары булган юлларда - тамгалар киңлегендә;

- тамгалары булмаган юлларда-5 м.

6.12. Урамнардан һәм юллардан кар чистарту, беренче чиратта, жәмәгать транспорты тукталышларыннан, жир өсте жәяүлеләр кичүләреннән, кешеләр күпләп йөри торган урыннардан (кибетләрдән, базарлардан), хастаханәләр территорияләренә һәм башка социаль әһәмиятле объектларга керү урыннарыннан бер тәүлек эчендә башкарыла. Кар эрегәннән соң вакытлыча кар өю урыннары чүп-чардан чистартылырга һәм төзекләндерелергә тиеш.

6.13. Кар яву һәм бозлавык чорында тротуарлар һәм жәяүлеләр зоналары жирлек территориясендә бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Кар чистарту эшләре тротуарларда, жәяүлеләр сукмакларында һәм жәмәгать пассажир транспортының утырту мәйданчыкларында кар яву тәмамлануга ук башлана. Озакка сузылган кар явканда кар чистарту һәм бозлавыкка каршы чаралар белән эшкәртү циклары, жәяүлеләрнен куркынычсызлыгын тәэмин итеп, кабатланырга тиеш.

6.14. Тротуарлар һәм баскыч жыеннары чистартылырга тиеш бөтен киңлегендә нче свежававшего яки тыгыз кар (кар-боз муниципаль берәмлекләре).

Кар яуган чорда тротуарлар һәм баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен юллар чистартылырга тиеш.

6.15. Ишегалды юллары, контейнер мәйданчыклары, аларга керү юллары, тротуарлар һәм башка жәяүлеләр зоналары кардан чистартылырга һәм кар явып үткәннән соң 12 сәгать эчендә боздан арынырга тиеш.

Жәйге чорда урып-жыю эшләрен оештыру һәм үткәрү

6.16. Жәйге жыештыру чоры 1 апрельдән 31 октябрьгә кадәр билгеләнә. Урып-жыю техникасын жәйге чорда эшләүгә әзерләү буенча чаралар юллар һәм урамнар челтәрен карап тоту буенча эшләргә заказ бирүче функцияләрен башкаручы оешмалар тарафыннан билгеләнгән срокларда үткәрелә.

6.17. Ишегалды территорияләрен, ишегалды юлларын һәм тротуарларны сметадан, тузаннан һәм вак көнкүреш чүп-чарыннан чистарту, аларны юу хужалык итүче субъект хезмәткәрләре тарафыннан башкарыла. Территориядә чисталык эш көне дэвамьнда сакланырга тиеш.

6.18. Юллар булырга тиеш чистартылган нче чүп-чар, листья һәм башка видимых пычрату.

6.19. Су сибү краннары өчен юу һәм су сибү бер шланга ишегалды территорияләре булырга тиеш жиһазландырылган һәр йортында һәм карап торырга, төзек хәлдә. Аларны жиһазлау һәм эксплуатацияләү өчен жаваплылык йорт милекчеләре яки баланс тотучыларга йөкләнә.

6.20. Яфраклардан коелган яфракларны юлларның машиналар йөрү өлешенән һәм ишегалды территорияләреннән чыгаралар. Яфракларны агач һәм куакларның Комлы өлешенә кую тыела.

6.21. Тыю:

6.21.1. Урамнарның, юлларның, квартал эчендәге юлларның машиналар йөрү өлешенә житештерү һәм куллану калдыклары, ишегалды территорияләреннән, тротуарлардан һәм квартал эчендәге юллардан чистартыла торган сметаларны чыгарырга яисә күчерергә.

6.21.2. Чүп-чарны, яфракларны, тараны, житештерү калдыкларын яндыру, учак ягу, шул исәптән хужалык итүче субъектлар һәм шәхси йортлар территорияләрен дә.

6.21.3. Ишегалларына юынырга, азык - төлек һәм башка төр калдыкларны ташларга, шулай ук аларны ишегалларында күмәргә яки яндырырга.

6.21.4. Су үткәргеч, канализация һәм жылылык челтәрләрендә аварияләрне бетергәндә рельефка һәм машиналар йөрү өлешенә су сибәргә.

6.22. Машиналар йөрү өлешен жыештырганда яки юганда, тротуарлар, газоннар, утырту майданчыклары, жәмәгать транспорты тукталышлары павильоннары, якин урнашкан биналар фасадлары, сәүдә объектлары һ.б. жыештырылырга тиеш.

6.23. Машиналар йөрү өлеше, юл кырыйлары, бүлеп бирелгән полосалар, автомобиль юлларының бүленү полосалары күренеп торган чит эйберләрдән һәм пычраткычлардан чистартылырга тиеш.

6.24. Жирлек территориясендә, автомобиль юлларына бүлеп бирелгән полосада, автомобиль юлларының аерым полосаларында үлән катламы биеклегә 20 см дан артмаска тиеш.

6.25. Аларда урнашкан тротуарлар һәм тукталышлар грунт-ком наносларынан, күренеп торган чүп-чардан һәм юылудан чистартылырга тиеш.

7. Суыксу авыл жирлегә территориясендә реклама-мәгълүмат элементларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү тәртибе

7.1. Реклама-мәгълүмати элементларга күрсәткечләр, элмә такталар, афишалар, плакатлар, реклама стендлары һәм щитлары, яктылык таблолары аша мәгълүмат бирә торган барлык белдерүләр, хәбәрләр һәм хәбәрләр керә.

7.2. Суыксу авыл жирлегә территориясендә реклама-мәгълүмат элементларын урнаштыру бары тик Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының шәһәр төзелеше бүлеге тарафыннан бирелгән рөхсәт нигезендә генә, Реклама турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

7.3. Юл бие зонасында реклама-мәгълүмат элементларын урнаштыру юл хәрәкәте куркынычсызлыгы дәүләт инспекциясе бүлекләре белән мәжбүри килешенергә тиеш.

7.4. Афишалар, плакатлар (театр, гастрольләр), листовкалар, игъланнар урнаштыру бары тик шушы максат өчен билгеләнгән урыннарда гына башкарыла.

7.5. Биналарда, коймаларда, пассажир транспорты тукталышларында, яктырту баганаларында, агачларда нинди дә булса белдерүләр һәм башка мәгълүмат хәбәрләрен ябыштыру һәм элү тыела.

7.6. Сайлау алды агитациясе мәгълүматы авыл жирлегә башлыгы рөхсәте белән махсус билгеләнгән урыннарда урнаштырыла. Агитация материалларын жыю агитация компаниясе тәмамланганнан соң 10 көн эчендә элгә чараны үткәргән затлар тарафыннан башкарыла.

7.7. Реклама-мәгълүмати элементларны урнаштыру тәртибен бозу аркасында китерелгән матди зыян реклама үз мәнфәгатьләрендә урнаштырылган зат (юридик, физик) тарафыннан ирекле, йә суд тәртибендә кайтарылырга тиеш.

8. Кече архитектура формаларын, Тышкы төзекләндерү элементларын, күчмә, чыгару һәм ваклап сату нокталарын төзү, урнаштыру һәм карап тоту

8.1. Кече архитектура формаларын һәм тышкы төзекләндерү элементларын (киосклар, павильоннар, палаткалар, жәйге кафелар, сезонлы базарлар, коймалар, газон киртәләре, тукталыш Транспорт павильоннары, телефон кабиналары, тротуарлар, балалар спорт майданчыклары коймалары, реклама тумбалары, стендлар, газеталар, щитлар, белдерүләр, биналарны, һәйкәлләрне, реклама, урам утлары фонарьларын, терәк баганаларны һ. б.) урнаштыру, тротуарларны капитал ремонтлау Суыксу авыл жирлегә башкарма комитеты

рөхсәте белән башкарыла., шул ук вакытта жир участогының максатчан билгеләнеше үтәлергә тиеш.

8.2. Биектау муниципаль районы башкарма комитеты тарафыннан расланган эскиз проекты нигезендә, санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнары белән килештереп, Суыксу авыл жирлеген башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

8.3. Стационар булмаган сәүдә челтәре, шул исәптән ваклап сату өчен ваклап сатыла торган күчмә сәүдә челтәре объектларын оештыру Суыксу авыл жирлеген башкарма комитеты тарафыннан расланган сәүдә итү, стационар булмаган челтәрдә хезмәт күрсәтү рөхсәт ителгән урыннар исемлеген нигезендә тормышка ашырыла.

8.4. Кече архитектура формаларын урнаштыруга рөхсәт кәгазендә, кече архитектура формаларының урнашу урыны һәм мәйданы, чыгарылыш һәм ваклап сату нокталары, объектның тышкы төзекләндерү элементлары һәм янәшәдәге территорияне буяу колерлары күрсәтелгән, ул Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының структур бүлекчәсен тарафыннан эзерләнә.

8.5. Кече архитектура формалары, чыгарылма һәм ваклап сату нокталары хужалары аларны һәм якын-тирә территорияне тиешле санитар-эстетик хәлдә тотарга тиеш. Үз вакытында (яки Суыксу авыл жирлеген башкарма комитеты таләбе буенча) бирелгән рөхсәт нигезендә ремонт, бизәү һәм буяу эшләрен башкарырга.

8.6. Кече архитектура формалары, чыгарылма һәм ваклап сату нокталары хужалары өчен көнкүреш калдыкларын жыю өчен савытлар урнаштыру һәм каты көнкүреш калдыкларын чыгару буенча махсуслаштырылган оешма белән килешү төзү, янәшәдәге территорияне жыештыру мәжбүри булып тора.

8.7. Буяу, таш, тимер-бетон һәм металл коймалар, капка, урам утлары, киосклар, торак, жәмәгать һәм сәнәгать биналары, шәхси йортларны агарту, агарту Суыксу авыл жирлеген башкарма комитеты таләбе буенча елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә яки елга бер тапкыр башкарыла.

9. Суыксу авыл жирлеген территориясендә торак һәм торак булмаган биналарны, төзелмәләрен һәм корылмаларны карап тоту тәртибе

9.1. Биналар, корылмалар, йортлар һәм корылмалар хужаларына (юридик һәм физик затларга) үз биналары һәм аларга караган барлык тышкы төзекләндерү элементларын үрнәк техник һәм эстетик хәлдә тоту бурычы йөкләнә.

9.2. Биналар, йортларны ремонтлау, буяу, аларның хужалары яки төзелеш оешмалары көчә белән килешү нигезендә башкарыла.

9.3. Авыл жирлегендәге торак пунктларның тышкы бизәлешен, шулай ук биналарның тышкы интерьерларын рәсмиләштерү районның баш архитекторы белән мәжбүри килешенергә тиеш.

9.4. Торак милекчеләре ширкәтләре, шәхси милек хокукындагы йортлар белән идарә итүче граждандар, предприятиеләр, оешмалар, оешмалар һәм корылмалар, шулай ук аларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә ремонтларга тиеш.

9.5. Яңа төзелә торган барлык Утар, бер-ике фатирлы торак йортлар да урнашырга тиеш.:

- урамнарның Кызыл линиясен 5 метрдан да ким түгел;
- кызыл линиядән кимендә 3 метрга;
- чиктәш кишәрлекнең чикләре 3 метрдан да ким түгел.

9.6. Яңа төзелә торган хужалык корылмаларынан ераклык.:

- урам һәм юлларның Кызыл линияләре 5 метрдан да ким булмашка тиеш;
- күрше кишәрлекнең чикләре - 4 метрдан да ким түгел;
- торак төзелешләр – 15 метрдан да ким түгел.

9.7. Түбәдән су бүлеп бирү өчен йорт хужасы су жыю таләпләрен куярга һәм жир кишәрлегеннән 1 метрдан да ким булмаган ераклыкта урнашкан бүлеп бирелгән канауга су агызуны оештырырга тиеш.

9.8. Биналар, корылмалар һәм корылмаларның фасадлары фасадлары фасад өслегенә 10% - тан артыграгын биләп торучы (бизәкләү катламын һәм су агып чыга торган торбаларны, воронокларны жимерү, төс фонын үзгәртү һ.б.) булырга тиеш түгел.

9.9. Биналарның фасадларын ремонтлау һәм буяу буенча эшләрен башкаруның кирәклеген һәм вакыт-вакыт фасадның хәзерге торышына карап хужалар тарафыннан билгеләнә;

9.10. Тарихи-архитектура кыйммәтенә ия булмаган биналарның фасадларын ремонтлау һәм буяу район хакимиятенәң архитектура һәм шәһәр төзелеш бүлгәгә белән килештерелгән колерлар паспорты яки эскиз проекты нигезендә башкарыла.

9.11. Биналарның фасадларының кайбер детальләрен үзгәртү, яңа тәрәзә һәм ишек юлларын (керү юлларын) урнаштыру район башкарма комитетының архитектура һәм шәһәр төзелеш бүлгәгә белән һичшиксез килештерелә.

9.12. Биналар фасадларында эшләр тәмамланганнан соң, тирә-юнь корылмаларны һәм территорияләренә (жәяүлеләр юллары, урамнар, газоннар һ.б.) чистарту, юу мәжбүри.

9.13. Биналарны ремонтлаганда барлыкка килә торган төзелеш чүп-чары көн саен жыелырга һәм санкцияләнгән урыннарга чыгарылырга тиеш.

9.14. Һәр йортның фасадында хужа расланган үрнәктәге номер билгесен билгели. Номер билгесенәң төзекләгә өчен йорт хужасы җавап бирә.

9.15. Йортлар, биналар фасадларына элмә такталар, реклама, аншлагллар, номер билгеләрен кую һәм карап тоту өчен йорт һәм предприятие, оешма биналарының хужалары җаваплы.

9.16. Тәүлекнең караңгы вакыты җитүгә һәм таң атканчы гражданның-йорт, фатир, предприятие, оешмалар ишегалларын, йорт, фатир, административ биналарның номер билгеләрен яктырту белән тәмин итәргә тиеш.

9.17. Үз белдегәң белән торак биналарны үзгәртеп кору һәм төзү, шулай ук хужалык һәм ярдәмчә биналар (сарайлар, будок, гаражлар, теплицалар һ.б.) төзү тыела.

10. Суыксу авыл җирлегә территориясендә урамнарны, тротуарларны һәм башка төр җир эшләрен капитал ремонтлау җир асты коммуникацияләрен төзү (ремонтлау) тәртибе

10.1. Җир асты коммуникацияләрен төзү (ремонтлау), тротуарларны капитал ремонтлау һәм башка төр җир эшләрен башкару район башкарма комитетының архитектура һәм шәһәр төзелеш бүлгәгә тарафыннан бирелгән, Суыксу авыл җирлегә башкарма комитеты һәм кызыксынган оешмалар белән килештерелгән язма рөхсәт нигезендә башкарыла. Рөхсәтләрдә эшләрен башлау һәм тәмамлау сроклары күрсәтелә.

10.2. Эш җитештерүгә бирелә:

- планлы төзелеш (ремонт)вакытында рөхсәт;
- авария хәлендәгә ремонтка рөхсәт.

10.3. Төзелеш (ремонт) эшләре транспорт хәрәкәтен өлешчә яки тулысынча ябуга бәйлә булса, рөхсәт бирү ЮХИДИ органнары белән килешенеп башкарыла.

10.4 рөхсәт күчәрмәсе эшләр башкару урынында сакланырга һәм дәүләт һәм муниципаль контроль органнары вазыйфай затларының беренчә таләбе буенча тапшырылырга тиеш.

10.5. Эшләр башкару барышында рөхсәт бирелгән шартларга үзгәрешләр кертелгән очракта, эшләрен башкаручы кичекмәстән районның архитектура һәм шәһәр төзелеш бүлгәгә һәм Суыксу авыл җирлегә башкарма комитеты хәбәр итә

10.6. Авария хәлендәгә эшләрен бер үк вакытта, 1 сәгать дэвамында җитештерү зонасына эләгә торган җир асты коммуникацияләре хужаларына, Биектау районының, ЮХИДИ, Суыксу авыл җирлегә башкарма комитеты һ.б.) берьюлы башкарырга рөхсәт ителә. Мондый очракларда рөхсәт бер үк вакытта рәсмиләштерелә, йә эшләр ял һәм бәйрәм көннәрендә башкарыла торган эш көнәндә үк.

10.7. Төзелеш (ремонт) эшләрен башкаручы төзелеш оешмасы яки физик зат юл өслеген, тротуарларны, газоннарны, яшел үсентеләрен, төзекләндерү элементларын торгызу процессында бозылган эшләренәң сыйфаты өчен тулы җаваплылык тотта.

10.8. Җир асты коммуникацияләрен төзү (ремонтлау), тротуарларны һәм башка җир эшләрен рөхсәтнамәдә күрсәтелмәгән эш төрләрен башкару кебек үк үз белдегә белән башкару юридик һәм физик затларның гамәлдәгә законнарда каралган җаваплылыгына китерә.

10.9. Җаваплы затлар тарафыннан санкцияләnmәгән эшләр ачыкланган очракта, алар кичекмәстән туктатылырга тиеш, бозылган җир катламы бозучының көчә белән торгызылырга тиеш.

10.11 Биектау муниципаль районы башкарма комитеты һәм Суыксу авыл җирлегә тарафыннан беркетелгән территория чикләрендә расланган автомобиль юллары һәм тротуарлар милекчеләре тарафыннан эшләнгән проект нигезендә юридик һәм физик затлар урамнарда, жәяүлеләр юлларына һәм тротуарларга капитал ремонт ясылар.

10.12. Жир асты коммуникацияларен төзү (ремонтлау) даими техник һәм авторлык күзәтчелегендә эшләр башкару планы нигезендә технологик эзлеклектә алып барылырга тиеш.

10.13. Төзелеш оешмасы эш башланьрга тиеш:

- стандарт тибьндагы барьерлар белән эшләү урынын, я ак-кызыл төсләргә буялган тасма белән киртәләргә . ;

- тәүлекнең караңгы вакытында кызыл төстәге Сигналь лампалар белән тәэмин итү;

- төзелеш эшләрен башкару турында кисәтүче юл билгеләре куюны, ә кирәк булганда-урап узу схемаларын һәм маршрутның барлык дэвамында күрсәткечләренә урнаштыруны тәэмин итәргә;;

- жәяүлеләрнең нормаль хәрәкәтен тәэмин итү өчен жәяүлеләр күперләрен урнаштыру;

- эш төрен, оешманың исемең, элементә өчен телефон номерын, жаваплы башкаручының фамилиясен, төзелешне башлау һәм тәмамлау вакытын күрсәтеп, мәгълүмат щитын куярга.

10.14. Эшләренә башкару өчен жаваплы зат киртәләренә, юл билгеләрен, күрсәткечләренә, яктырткычларны, төзелеш (ремонт) чорында мәгълүмат щитын тиешенчә карап тотуны тәэмин итәргә тиеш.

10.15. Эшләр башкарганда туфракның уңдырышлы катламы төшереләргә һәм жимереклекләренә торгызганда файдаланылырга тиеш.

10.16. Башка инженерлык коммуникацияларен кисеп үтә торган траншеяларда грунт эшләү, шулай ук аларны алга таба салу бу коммуникацияләрдән файдаланучы оешмаларның жаваплы вәкилләре катнашында гына рөхсәт ителә.

10.17. Булган жир асты коммуникацияләре зыян күргән очракта, кызыксынган оешмалар һәм Суыксу авыл жирлегә катнашында акт төзелә. Зыян күргән коммуникацияләр көч белән һәм зыян күрүче хисабына торгызыла.

10.18. Бозылган юл өслеген, тротуарларны, газоннарны, яшел үсентеләрне, төзекләндерү элементларын торгызу заказчы хезмәтенә техник күзәтүе астында башкарылырга тиеш.

10.19. Жир асты коммуникацияләре төзелешен тәмамлау датасы булып Дәүләт кабул итү комиссиясе актына кул кую датасы санала. Ремонтны тәмамлау датасы (шул исәптән авария хәлендәге) жир асты коммуникацияларен төзекләндерүне тәмамлау датасы дип Заказчы хезмәте тарафыннан төзекләндерү һәм ачылу урынында юл өслеген торгызу турында белешмә бирү датасы санала.

11. Территорияләренә яшелләндерү һәм яшел үсентеләренә карап тоту эшләре

11.1. Суксу авыл жирлегә башкарма комитеты бу максатларга Суыксу авыл жирлегә бюджетында каралган акчалар чикләрендә махсус оешмалар белән килешүләр буенча территорияне яшелләндерүне, паркларны, яшел зоналарны карап тоту һәм торгызу эшләрен башкара.

11.2. Гражданнарга һәм оешмаларга яшел үсентеләр сакланышын һәм аларны тиешенчә карауны тәэмин итәргә тәкъдим ителде.

11.3. Әлегә Кагыйдәләренә 11.1 пунктларында күрсәтелгән затларга киңәш ителә:

- кирәкле барлык агротехник чараларны (су сибү, йомшарту, обрезка, киптерү, корткычларга һәм үсемлек авыруларына каршы көрәш, үлән чабу)вакытында үткөрүне тәэмин итәргә;;

- коры-сары һәм авария хәлендәге агачларны кисү һәм кисү, коры һәм ватылган ботакларны кисү һәм юл хәрәкәтен жайга салуның техник чаралары күрүчәнлеген чикли торган ботакларны кисү;;

- корткычларның һәм авыруларның күпләп барлыкка килү очраklarын ачыклау һәм аларга каршы көрәш чараларын күрү, яраларны һәм агачларны томалау;

- яшел үсентеләр коймаларына вакытында ремонт ясарга.

11.4. Бакчаларда, паркларда, скверларда һәм башка оештырылган Яшел утыртмаларда һәм гомуми кулланылыштагы урыннарда тыела:

- агачларны, куакларны ватарга, газоннарны, чәчәкләрне таптарга, чәчәкләрне ертырга, үсемлекләр казырга;

- газоннар, чәчәклекләр, юллар һәм сулыкларны чүпләргә, газоннарга төзелеш һәм башка материаллар, чүп-чар өюгә;;

- агач һәм куаклар кисүне, кисүне, утыртуны яки утыртуны тиешле рөхсәттән башка башкарырга;;

- агачларга реклама щитларын, күрсәткечләрне беркетергә, бау, чыбыкларны бәйләргә һәм яшел үсентеләргә зыян китерергә мөмкин булган башка гамәлләрне кылырга;
- жир эшләрән тиешле рөхсәтсез башкарырга;
- транспорт чараларында хәрәкәт итүне һәм транспорт чараларын куюны тормышка ашыру;
- учак яндыру, югалган яфракларны яндыру;
- Бакча-парк жиһазларына, декоратив вазаларга, чүп-чар өчен чүп савытларына, башка кече архитектура формаларына зыян китерү, аларны алмаштыру;
- автотранспорт чараларын юарга, киём юарга, шулай ук яшел үсентеләр территориясендә урнашкан сулыкларда хайваннарны су коенырга;;
- мал көтү;
- агачларның тамырларын кәүсәдән 1,5 метр ераклыкта ачыкларга һәм агач муенларын жир яки төзелеш чүп-чары белән күмәргә.;
- үсемлек жирен, комны чыгару һәм башка казылма чыгару;
- этләрне урамда йөртү һәм жибәрү.

11.5. Паркларда, яшел үсентеләр зоналарында һәм гомуми файдаланудагы территорияләрдә агач һәм куакларны үз белдеге белән кисү тыела.

11.6. Суыксу авыл жирлегенә территориясендә төзелеш яки жир асты коммуникацияләре салу, югары вольтлы линияләр һәм башка корылмалар урнаштыру эшләре Суыксу авыл жирлегенә башкарма комитеты карары буенча башкарыла.

11.7. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләрне башкару нәтижәсендә зыян күргән яки юк ителгән яшел үсентеләр эшләрне башкарган затлар хисабына торгызылырга тиеш.

11.8. Суыксу авыл жирлегенә башкарма комитеты Торак һәм сәнәгать биналары төзү зонасына керүче гражданның караган жыләк-жимеш агачлары һәм бакчалары бәйсез бәйли.

11.9. Шәхси төзелеш зонасында агач һәм куакларны сүтүне жир кишәрлекләре милекчеләре үз акчалары хисабына мөстәкыйль башкарырга тиеш.

11.10. Яшел үсентеләр күрше жир участогы чигеннән утыртыла:

- уртача өлкәннәр – 2 урын
- биеклеләр-4 урын
- куаклар – 1 м

11.11. Юридик һәм физик затлар күрше йортларга бәйләнгән агач ботакларын кисәргә, куыш кисәргә, үсентеләр кисәргә, шулай ук күрше йортларга жимерелү куркынычы янаган агачларны жыештырырга тиеш.

12. Суыксу авыл жирлегенә муниципаль зиратларында күмелгән урыннарны карап тоту һәм ритуаль хезмәтләр оештыру.

12.1 Мәетләрне күмүне Суыксу авыл жирлегенә территориясендә жирләү (Күмү) урыннарын урнаштыру һәм карап тоту кагыйдәләре нигезендә үлгән кешене жирләү мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт, йә башка юридик һәм физик затлар, Суыксу авыл жирлегенә территориясендә жирләү (Күмү) урыннарын урнаштыру һәм карап тоту кагыйдәләре нигезендә жирләүне оештыручы затлар белән, авыл жирлегенә хокукый акты белән расланган Жирләү эшләре мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт башкара.

12.2 вафат булган яки махсулаштырылган хезмәтләрне жирләүне оештырган физик затларның бурычлары:

12.2.1 мәетләрне күмү өчен үз вакытында эзерләү, теркәү билгеләрен эзерләү, һәйкәлләрне урнаштыру һәм каберләрне карау;

12.2.2 күмү өчен һәр жир кишәрлегенә бүлеп бирелгән нормаларны үтәргә;

12.2.3 һәйкәлләрне һәм коймаларны төзек хәлдә тоту;

12.2.4 зиратларны жыештыру һәм чүп-чарны вакытында чыгару;

12.2.5 янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен үтәргә.

12.3. Мәрхүмне жирләүне оештырган физик затлар хокукы:

12.3.1 күмү участогын рәсмиләштерүгә куелган таләпләр нигезендә кабер һәм кабер корылмалары (һәйкәлләр, стелалар, мемориаль плитәләр һ. б.) урнаштырырга;

12.3.2 бер каберлекнең киңлегенә буенча 1,8 метрдан да артмаган һәм озынлыгы буенча 2,2 метрдан да артмаган кабер һәм (яки) кабер өеме корылмалары тирәсендә коймалар урнаштырырга;

- 12.3.3 зират периметрына мәжбүри чыгару һәм чүп-чар өчен махсус билгеләнгән урыннарда чүп-чар өю белән, аларны чүп-чардан арындыру.;
- 12.3.4 кабер участогында чәчәкләр утыртырга;
- 12.4 зират территориясендә килүчеләргә тыела:
  - 12.4.1 зиратны бозарга, жиимергә, жиимергә;
  - 12.4.2 зират территориясендә урнашмаган урыннарда чүп-чарны чүп-чардан арындыру;
  - 12.4.3 зиратны яшелләндерү очраklarыннан тыш, агачлар һәм куаклар утыртырга
  - 12.4.4 яшел утыртмаларны ватарга, чәчәкләр үстерергә;
  - 12.4.5 эт, хайваннарның көтүе, кошлар тоту;
  - 12.4.6 учаклар үстерү

13. Авыл мохитенә карата аерым таләпләр

13.1. Предприятиеләргә, учреждениеләргә һәм оешмаларга пандусларны жиһазландырырга яки өлкән яшьтәге кешеләр һәм инвалидлар өчен башка техник чаралар һәм жиһазлар урнаштырырга тәкъдим ителә

13.2. Торак тирәлеген, урамнарны, юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән кешеләр һәм инвалидлар өчен уңайлы булуын, әлеге объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итүне күздә тотарга киңәш ителә

13.3. Проектлау һәм төзү, өлкән яшьтәге кешеләрне һәм инвалидларны йөртүгә ярдәм итә торган техник чаралар һәм жиһазлар урнаштыру, яна төзелештә заказчы тарафыннан расланган проект документациясе нигезендә гамәлгә ашырылырга киңәш ителә.

14. Территорияне бәйрәмчә бизәү

14.1 Муниципаль берәмлек территориясен бәйрәмчә бизәүне Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты карары белән, дөүләт һәм авыл бәйрәмләрне, истәлекле вакыйгалар белән бәйле чаралар үткөрү чорында башкарырга киңәш ителә

Биналар, корымалар рәсмиләштерүне муниципаль берәмлек территориясен бәйрәмчә бизәү концепциясе кысаларында аларның хужалары башкарырга киңәш ителә.

14.2. Авылда тантаналы һәм бәйрәм чаралары үткөрүгә бәйле эшләрне оешмаларга үз акчалары хисабына, шулай ук бу максатларга каралган акчалар чикләрендә Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты белән килешүләр буенча мөстәкыйль башкарырга киңәш ителә

14.3. Бәйрәм бизәлешендә милли флагларны, лозунгларны, гирляндларны, панноларны, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, киосклар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминацияләре урнаштыру тәкъдим ителә.

14.4. Бәйрәм бизәлеше концепциясен Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты тарафыннан расланган чаралар программасы һәм объектларны һәм бәйрәм бизәлеше элементларын урнаштыру схемасын билгеләргә тәкъдим ителә

14.5. Бәйрәм бизәлеше элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын төшерү, зыян китерү һәм начарайту тыела.

15. Чистарту һәм төзекләндерү буенча аерым шартлар

15.1. Суыксу авыл жирлеге территориясендә урып-жыюның теләсә нинди төрләрендә юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә, физик затларга

ТҮЮ:

15.1.1. Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты һәм санитария-эпидемиология күзәтчелеге органнары һәм әйләнә-тирә мохитне саклау комитеты белән килешмәгән урыннарда көнкүреш, төзелеш чүп-чары һәм грунт, сәнэгать калдыклары һәм пычранган чокырлардан агып чыга торган суларны чыгару һәм бушату.

15.1.2. Көнкүреш һәм сәнэгать калдыклары, чүп-чар, яфраклар, агач кисү, полимер Тара һәм урам, мәйданнарда, паркларда, күп фатирлы йортлар территорияләрендә, предприятие, оешма, учреждение һәм шәхси йорт ишегалларында, санкцияләнмәгән һәм санкцияләнмәгән чүплекләрдә, контейнерларда көнкүреш калдыкларын жиргә күмәргә.

15.1.3 шәкси ярдәмче хужалык алып бару өчен жир кишәрлекләреннән милек яки аренда хокукыннан башка файдалану, аларны санитар халәттә тоту, якын-тирә территорияләрдә хайваннар һәм кош-корт тоту калдыкларын туплау

15.1.4. Корыту

15.1.5. Урамнарда, майданнарда, автобус тукталышларында һәм башка жәмәгать урыннарында чүп-чар ташлау, чүп-чар һәм азык-төлек калдыклары белән тараны урамнарда һәм контейнерларга кую.

15.1.6. Урамнарның машиналар йөрү өлешенә чүп-чар кайтару

15.1.7. Юридик һәм физик затларга Суыксу авыл жирлегенә башкарма комитеты рөхсәтеннән башка йортлар һәм биналар янындагы территорияләрдә төзелеш материаллары, чүп-чар өю

15.1.8. Предприятиеләргә, оешмаларга һәм халыкка көнкүреш калдыкларын агызырга, житештерү калдыклары суны һәм сулык янәшәсендәге территорияне пычратырга тиеш.

15.2 Суыксу авыл жирлегенә территориясендә тыела:

15.2.1 торак йортлардагы канализацияләрдән көнкүреш суларын ачык ысул белән сулыкларга, яңгыр канализациясенә, юлларның йөрү өлешенә, рельефка, жирлектәге рельефка, грунт лотокларына һәм юл читенә, башка чиктәш территорияләргә чыгаруны оештырырга.

15.2.2 билгеләнгән нормаларны бозып, атланмай чокырларын урнаштырырга һәм кулланырга.

15.2.3. Биналар фасадларына, баганаларга, агачларга, тукталыш павильоннарына һәм башка объектларга афишалар, белдерүләр, тышкы төзекләндерүгә игъланнар ясау.

15.2.4. Суыксу авыл жирлегенә башкарма комитеты белән килешмичә генә урамга чыга торган биналарның тышкы фасадларын үзгәртеп кору.

15.2.5 йорт янындагы жир участогының алгы өлешен киртәләргә һәм киртәләп куярга

15.2.6. Сәүдә нокталары янында савытлар, товарлар запасы туплап куярга, махсус жиһазлардан башка сәүдә оешмасын житештерергә.

15.2.7. Жәяүлеләр юлларын (тротуарларны) киметү белән төзелеш майданчыкларын киртәләү.

15.2.8 юридик һәм физик затларга Суыксу авыл жирлегенә башлыгы рөхсәтеннән башка төзелеш материаллары, органик ашламалар (тирес), биналар һәм йортлар янындагы территорияләрдә чүп-чар өю.

15.2.9. Яшел үсентеләрне, шул исәптән ылыслы агачларны зарарларга яки кисәргә.

15.2.10. Йорт яны, ишегалды территорияләрен металл лом, төзелеш, көнкүреш чүп-чары һәм башка материаллар белән чүпләргә.

15.2.11. Суүткәргеч корылмалар һәм су жыю каналларының геометрик күләмнәрен һәм билгеләрен үзгәртәргә, шулай ук әлегә корылмаларны барлык төр калдыклар, жир һәм төзелеш материаллары белән бушатырга.

15.2.12. Эчәргә яраклы суны исәпләү приборларыннан башка гына (су сибү, техник ихтыяжлар) куллану.

15.2.13. Ишегалды территориясендә һәм урамнарда, яңгыр сулары канализациясенә һәм башка максатларга билгеләнмәгән урыннарда су сибәргә.

15.2.14. Транспортны, тагылмаларны һәм башка механик чараларны туктату һәм туктату, шулай ук жиһазларны ишегалларында һәм гомуми кулланылыштагы территорияләрдә, тротуарларда һәм газоннарда, балалар майданчыкларында, башка урыннарда саклау, бордюраларга бару.

15.3. Тиешле санитар торышны тәмин итү максатыннан торак пунктларда тыела:

15.3.1 урамнарда, стадионнарда һәм башка урыннарда жиләк-жимеш, яшелчә һәм башка азык-төлек белән сәүдә итү.

15.3.2. Сәүдә объектлары, вакытлыча һәм сезонлы Корылмалар, кафе, сыра һ.б. тротуарларда һәм урамнарның, скверларның, парк һәм урман зоналарының газон өлешендә урнаштырылган.

15.3.3. Торак пунктларга һәм районның гомуми кулланылыштагы башка юллар буйлап пычранган автотранспорт хәрәкәте, әйләнә-тирә мохитне пычратуга юл куймый торган саклык чараларын кулланмыйча чүп-чар, сыек һәм сыек материаллар ташу (идән, герметизация, йөрү өлешен юу һ.б.).

15.3.4. Авыл хужалыгы техникасы, тракторларның чылбырлы йөреш

поселок эчендәге жирле әһәмияттәге юлларга һәм башка гомуми файдаланудагы юлларга асфальт-бетон һәм вак таш жәю.

15.3.5 автотранспорт чараларын газоннарда, паркларда, стадионнарда, балалар майданчыкларында кую катгый тыела.

16. Эттөлөк шәхси йортлар, шул исәптән кулланыла өчен сезонлы һәм вакытлыча яшәү

16.1. Йорт милекчеләре, шул исәптән сезонлы һәм вакытлыча яшәү өчен кулланыла торган милекчеләр, бурычлы:

16.1.1. Йортка капитал һәм агымдагы ремонт ясау, шулай ук ишегалды корылмаларын, киртәләрне ремонтлау һәм буяу эшләрен вакытында башкарырга кирәк.

16.1.2. Көнкүреш калдыкларын һәм чүп-чарны махсус жиһазландырылган урыннарда сакларга. Көнкүреш калдыкларын чүп-чар ташучы оешмалар белән килешү төзәргә.

16.1.3. Йортның алгы өлешенә якин территориядә ягулык, ашламалар, төзелеш һәм башка материалларны озак (7 көннән артык) саклауга юл куймаска.

16.1.4. 5 м зонада йорт яны территориясен чүп-чардан һәм үлән чабудан арындырырга.

16.1.5. Техника, механизмнар, автомобильләр, шул исәптән комплектланган, якин-тирә территориядә саклануга юл куймаска.

16.1.6. Автомобильләрне ремонтлау яки юу, якындагы территориядә май яки техник сыеклыктарны алмаштыруга юл куймаска.

16.2. Йортлар урнашкан жир кишәрлекләре территориясендә чүп-чар күмү тыела.

17. Бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача территорияләрен карап тоту гражданнарның һәм аларга төзелгән коммерцияле булмаган берләшмәләре

17.1. Гражданнарның бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерцияле булмаган берләшмәләре бирелгән жир кишәрлегендә һәм гражданнарның бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерцияле булмаган берләшмәләренә караган территориядә 15 м ераклыкта чисталык һәм тәртип саклау өчен җаваплы.

17.2. Гражданнарның бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерцияле булмаган берләшмәсе махсус жиһазландырылган контейнер майданчыкларында контейнерлар урнаштырырга һәм төзелгән килешүләр нигезендә чүп-чарны даими чыгаруны тәэмин итәргә тиеш.

17.3. Гражданнарның бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерцияле булмаган берләшмәсе төзек хәлдә булырга һәм әлегә территорияләренә чикләүче киртәләрне буяп чыгарга тиеш. Якин-тирә территорияләрдә 5 м зона чикләрендә үлән чабу һәм 15 м зона чикләрендә жыештыру вакытында башкарыла.

18. Йорт хайваннарын тоту тәртибе һәм таләпләр урамда йөрү өчен майданчыкларны карап тотуга

18.1. Суксу авыл жирлеге территориясендә йорт хайваннарын һәм кош-кортны тотуның әлегә кагыйдәләре «ветеринария турында» 14.05.1993 ел, № 4979-1 Федераль закон нигезендә, тиешле чисталыкны һәм тәртипне саклау, Кеше һәм хайваннар өчен уртак булган куркыныч авыруларның барлыкка килүен һәм таралуын кисәтү, шулай ук хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәтне тәэмин итү максатыннан эшләнә.

18.2. Шәхси йортларда, бер гаилә белән мәшгуль фатирларда, шулай ук Коммуналь фатир бүлмәләрендә яшәүчеләрнең ризалыгы булганда мал-туар тотарга рөхсәт ителә. Терлекләрен карап тотуның мәҗбүри шарты булып санитар-гигиена, ветеринария-санитария кагыйдәләрен һәм нормаларын үтәү тора.

18.3. Хужабикә алга таба эт яки песине тотарга теләмәсә, махсус хужалыкка тапшырырга кирәк.

18.4. Әлегә кагыйдәләре авыл жирлеге территориясендә эт һәм песиләрнең барлык хужаларына, шул исәптән предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмаларга, ведомство буйсынуында булуларына карамастан, кагыла

18.5. Жәмәгать урынында, кибет, даруханәләр, көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре һ.б. элементдә вакытлыча хужалары калдырган хайваннардан тыш, тиешле тәртиптә тотылырга тиеш.

- 18.6. Авыл жирлеге территориясендә тыела:
- этләрне урамда йөртү һәм алар белән жәмәгать урыннарында исерек хәлдә йөрү;
  - мәктәп, балалар бакчалары һәм медицина учреждениеләре, балалар майданчыклары территорияләрендә этләрне урамда йөртү;
  - эт сугышларын үткөрү.
- Гомуми кулланылыштагы урыннарда: кухня, коридорларда, баскыч күзәнәкләрендә, чардакларда, подвалларда, шулай ук балконнарда һәм лоджияләрдә хайваннарны тоту.
- Санитар-техник таләпләргә туры килми торган биналарда йорт хайваннарын тоту, коммуналь ишегаллары, парклар, скверлар, бульварлар һәм газоннар территорияләрендә терлекләр чыгару.
- Этләрне сулыкларда, массакүләм коену урыннарында коенырга.
  - Экскрементлар белән подъезд, баскыч күзәнәкләре, балалар майданчыклары һәм тротуарларны пычратырга. Әгәр эт калдырган экскременты бу урыннарда, алар булырга тиеш убранны хужасы тарафыннан.
  - Хайванның тиресен һәм итен куллану максаты белән мәчеләр һәм этләрне үрчетү тыела.
- 18.7. Әлеге кагыйдәләрне үтәмәгән өчен хайваннар хужалары законда билгеләнгән тәртиптә жаваплы.
- 18.8. Хайваннарга китерелгән зыян аларның хужалары тарафыннан гамәлдәге законнар нигезендә каплана.
- 18.9. Хайван хужасы аны биологик үзенчәлекләренә туры китереп тотарга, хайванга гуманлы мөрәжәгать итәргә, аны караучысыз калдырмаска, хайван авырган очракта да кыйнамаска һәм вакытында ветеринария ярдәменә мөрәжәгать итәргә тиеш. Хайваннар хужалары йортның һәм янәшәдәге территориянең санитар торышын сакларга тиеш.
- 18.10. Хайваннар хужалары әйләнә-тирә кешеләрнең һәм хайваннарның куркынычсызлыгын тәмин итүче тиешле чаралар күрергә тиеш.
- 18.11. Жир кишәрлегеннән файдаланган эт хужалары этләрне яхшы әйләндерелгән территориядә яки бәйдә булганда гына ирекле урамда тота ала. Эт булу турында участка кергәндә кисәтү язуы ясалырга тиеш.
- 18.12. Хужа чикләнгән вакытка үз этне кибет яки башка учреждение янында кыска поводкада калдырырга хокуклы.
- Пассажирларны борчуга сала торган шартларны үтәгәндә, транспортта хайваннарны алып бару рөхсәт ителә. Эт булырга тиеш наморднике һәм кыска поводке.
- 18.13. Этләрне урамда йөртү бары бордникта һәм поводкада гына рөхсәт ителә, аның озынлыгы аларның тәртибен контрольдә тотарга мөмкинлек бирә.
- 18.14. Этләрне поводкасыз һәм комырдыксыз йөртү этләрне урамда йөртү өчен махсус киртәләнгән майданчыкларда, шулай ук жирлек башкарма комитеты билгеләгән башка урыннарда рөхсәт ителә.
- 18.15. Балалар һәм спорт майданчыкларында, хастаханәләр, балалар бакчалары һәм мәктәп учреждениеләре территорияләрендә этләрне йөртү тыела.
- 18.16. Урамда йөри торган затлар йорт хайваннарының Яшел утыртмаларына зыян китермәскә яки юкка чыгарырга тиеш.
- 18.17. Хайваннар йөри торган жәмәгать урыннарында пычрану очракларында, урамда йөри торган зат пычрануны бетерүне тәмин итәргә тиеш.
- 18.18. Йорт хайваннарын урамда йөртү өчен майданчыклар жирлекнең гомуми кулланылыштагы, яшел үсентеләрдән буш торган территорияләрендә, эчәргә яраклы су чыганакларын санитар саклау зоналарының беренче һәм икенче поясларыннан читтә урнашырга тиеш.
- 18.19. Майдан чикләреннән алып торак һәм жәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ара 25 м булырга тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт майданчыклары, ял майданчыклары участкаларыннан - 40 м.
- 18.20. Этләрне урамда йөртү өчен майдан өслеге тигез өслеккә ия булырга тиеш, хайваннарның аяк-кулларын (газон, ком, ком-Жир өслеге) жәрәхәтләми торган өслеккә, шулай ук даими чистарту һәм яңарту өчен уңайлы булырга тиеш.
- 18.21. Майданчык территориясендә майданнан файдалану кагыйдәләре белән мәгълүмати стенд каралырга тиеш.
- 18.22. Элементлар һәм киртәләр секцияләре арасындагы ераклык, аның түбән як һәм жир арасындагы аралык хайванга майданчыктан чыгып китәргә яки үзенә травма китерергә тиеш

түгел.

18.23. Сукбай хайваннарны аулау өчен махсус оешмаларга жирлек башкарма комитеты белән килешүләр буенча шушы максатларга жирлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә башкарыла.

19. Эчтәлек йорт хайваннары һәм кош-корт

19.1. Сарайда, вольерларда эре һәм вак мөгезле терлек, атлар һәм дунгызлар асрарга рөхсәт ителә. Маллар өчен сарайлар, вольерларны торак биналардан 10 метрдан да ким түгел, 8 башка кадәр - 20 метрдан да ким түгел, 50 башка кадәр – 50 метрдан да ким түгел, 50дән 100 башка кадәр – 100 метрдан да ким түгел, яисә авылның торак зонасыннан читтә дә күздә тотарга кирәк.

19.2. Гражданнар, предприятие һәм оешмалар карамагындагы хайваннар, хайваннарның шәхси номерын биреп, һәр елны яңадан теркәү (апрель-май) һәм гражданнар яшәү урыны буенча дәүләт ветеринария учреждениеләрендә һәм авыл хужалыгы предприятиеләренә ветеринария хезмәтләрендә ике тапкыр диспансерлаштыру (апрель, сентябрь) мәжбүри теркәлгә тиеш.

19.3. Хайваннарны көтү көтүче күзәтүе астында, хайван хужасы тарафыннан, хайванның диспансерлаштыру узуы һәм сәламәт дип табылуы турында мәжбүри ветеринария белешмәсе бирелүе белән бәйлә рәвештә башкарыла.

19.4. Авыл урамнары буенча терлекләр көтүен прогонтлау авыл жирлеге башлыгы белән, ветеринария күзәтчелеге органнары белән килештерелгән маршрутлар буенча, хайваннар авыруларын кисәтү һәм тарату таләпләрен үтәү белән килештерелә.

19.5. Тиресне саклау өчен фермер һәм кыр тирес саклау урыннары файдаланыла. Кырларны секцияле итеп проектларга һәм аларны ашламалы кырлар янында урнаштырырга кирәк. Ферма янындагы саклагычлар участок эчендә булырга тиеш. Милекчеләр, мал хужалары урамнарда, тыкрыкларда һәм туликларда (шул исәптән йортлар һәм башка корылмалар каршында), урам төзекләндерү объектлары янында тирес саклау урыннарын булдырмакка тиеш. Фермерские тирес һәм помехохранили булырга мөмкин заглубленными һәм наземными. Сыек тирес һәм помет өчен тирән тирес саклагычларның тирәнлеге-5 м., киңлеге – 12-20 м., кабымлыклар һәм юыну урыннары каты өслеккә ия булырга тиеш. Асылмалы тиресне саклау һәм йогышсызландыру өчен, подстилкалы пометлар су үткәрми торган майданчыклардан яки 1,5-2 тирәнлектәге Саклагычлардан файдаланалар. Саклагычлар кимендә ике булырга тиеш.

19.6. Авыл хужалыгы хайваннарын тоту өчен билгеләнгән корылмалар төзегәндә гражданнар әлеге төзелешне дәүләт ветеринария хезмәте белән килештергә тиеш.

19.7. Авыл хужалыгы хайванын сую өчен ветеринария белгече тарафыннан алдан карау кирәк.

19.8. Ветеринария-санитария экспертизасы нәтижеләре буенча терлекчелек продуктлары халык сәламәтлеге өчен билгеләнгән таләпләргә туры килергә тиеш.

19.9. Гамәлгә ашыру өчен, транспортлау, хайваннардан, һичшиксез, булуы ветеринария документларын.

19.10. Авыл хужалыгы хайваннары:

19.10.1. Авыл хужалыгы хайваннарын авыл жирлеге башкарма комитеты билгеләгән махсус билгеләнгән территорияләрдә чыгарырга рөхсәт ителә.

19.10.2. Авыл хужалыгы хайваннарын яхшы янган территориядә бушлай чыгару рөхсәт ителә.

19.10.3. Авыл хужалыгы хайваннарын караучысыз калдыру тыела, моннан тыш, авыл хужалыгы хайваннарын элементгә беркетү юлы белән көтүдән тыш.

19.10.4. Суыксу авыл жирлеге торак пунктлары территориясендә, аеруча саклана торган табигать территорияләрендә авыл хужалыгы хайваннарын чыгару тыела.

19.10.5. Авыл хужалыгы хайваннарын көтү урыннарына кадәр куып житү тыела торган урамнарны күрсәтеп, авыл хужалыгы территорияләре хужалары яки ышанычлы затлар (көтүчеләр) тарафыннан катгый билгеләнгән территория буенча башкарыла.

19.11. Отлов асралучы авыл хужалыгы хайваннарын:

19.11.1. Сукбай авыл хужалыгы хайваннарын тоту хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм жәмәгать эхлакый нормаларын үтәү принципларына, халыкның тәртип һәм тынычлыгы принципларына нигезләнә.

19.11.2. Бозаулаган авыл хужалыгы хайваннары белән рәхимсез мөгамәлә кылу тыела.

19.11.3. Азык-төлекне карап тотылмаган авыл хужалыгы хайваннары махсус билгеләнгән урыннарда урнаштырыла. Авыл хужалыгы хайваннары ветеринария хезмәте белгечләренә мәжбүри карап чыгарга һәм таныкланырга, аларның аерым билгеләре күрсәтелгән исәпкә алынырга тиеш.

19.11.4. Россельхознадзорның Татарстан Республикасы буенча идарәсенә Россия Федерациясә дәүләт чигендә һәм транспортта чик бие ветеринария контроле бүлеге инспекторлары тарафыннан 2014 елның 3 нче апрелендә "Казан" халыкара аэропортында 15 авиарейс пассажирларының кул йөгә каралды һәм Россельхознадзорның 2003 елның 28 ноябрендә чыгарган 13-8-01 / 9999 номерлы карары нигезендә Таджикистан Республикасында Россиягә кертү вакытлыча чикләнгән продукт: эремчәк табып алынды.

19.11.5. Күзәтүчесез авыл хужалыгы хайваны махсус билгеләнгән урыннарда 6 айдан да артык булмаша тиеш. Әгәр авыл хужалыгы хайваны хужасы әлеге вакыт эчендә үзенә баш тарткан хайванга хокукы турында белдермәсә, ул үз теләге белән баш тарткан дип санала һәм караучысыз авыл хужалыгы хайванына милек хокукы шушы вакыт дәвамында авыл хужалыгы хайваны карамагында булган затка күчә.

19.11.6. Күзәтүчесез авыл хужалыгы хайваннары турында мәгълүмат һәркем өчен ачык һәм аңлаешлы. Һәркем үзенә Авыл хужалыгы хайваннары турында мәгълүмат алырга һәм мөрәжәгать итәргә хокуклы.

19.12. Авыл хужалыгы хайваннары кире кайтарылган очракта, хужа торақ пункт эчендә хайванны күзәтүчесез тоткан өчен штраф түләргә тиеш; абзарлар житештерүче оешманы, тоту һәм китерү белән бәйлә чыгымнарны капларга; хайванны вакытлыча тоту белән бәйлә чыгымнарны; ветеринария хезмәтенә – ветеринария күзәтүенә бәйлә чыгымнарны түләргә; администрацияләргә хайванны билгеләү һәм хужаны эзләү белән бәйлә чыгымнарны капларга тиеш.

19.13. Хайванны караучысыз калдыру һәм мөстәкыйль рәвештә юк итү тыела.

19.14. Төрле хуәалык иялеренеп терлеклер группасын чыгару махсус билгеләнгән территориялердә алып барыла, алар муниципаль район хакимияте белән тозелгән күтуге Дир участогын арендау догаворы белән билгеләнгән.

Көтүлек чоры йорт хайваннары хужалары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә, йорт хайваннары хужаларының жыелышында билгеләнә.

19.15. Хайваннарның мәетләрен күмү махсус жиһазландырылган үлөт базында башкарыла.

Йорт хайваннарының мәетләрен (жәсәдләрен) ташлау һәм аларны санкцияләnmәгән жирләү тыела. Кирәк булган очракта, эт һәм мәчеләрнең мәетләре (сөякләре) утильләштерү һәм күмү өчен тоту оешмасына тапшырылырга мөмкин.

19.16. Хайваннар хужалары хайваннарның башка хайваннарда һәм кешеләргә күркыныч йогынтысын булдырмаша, шулай ук тирә-юндәгеләргә санитар нормалар нигезендә тынлыкны тәмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

19.17. Йорт хайваннары һәм кош-корт жир кишәрлеге, милекче, аның милкендә булган кулланучы, аның биләмәсе, биләмәсе, кулланылышы чикләрендә булырга тиеш. Урам, бакча, сквер, урман-парк территорияләрендә, жирлек жирләренә рекреацион зоналарында терлекләренә чыгару тыела.

19.18. Малларны авыл жирлеге башкарма комитеты белән килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарда гына чыгарырга рөхсәт ителә. Авыл хужалыгы хайваннарын авыл жирлеге администрациясә тарафыннан махсус бирелгән урыннарда, хужасы яки вәкаләтле зат күзәтүе астында алып барыла.

19.19. Малларны көтүлекләрдә йөртү урыннары жирлек башкарма комитеты һәм юл хужалыгы идарәсенә тиешле органнары белән килештереләргә тиеш.

19.20. Кош-корт (тавыклар, цесаркалар, казлар, үрдәкләр, күркәләр, күгәрченнәр, фазаннар, павлиннар һ.б.) кош-корт, сарайлар (вольерлар), урамда, солярияләрдә тоту рөхсәт ителә. Кош – корт өчен сарайны (вольер) торақ бинадан 30 башка кадәр, 10 м.дан да ким булмаган, 45 башка кадәр – 20 м. дан да ким булмаган, 75 баштан да ким булмаган яки авылның торақ зонасыннан читтә төзәргә кирәк.

19.21. Пассажирларны борчуга сала торган шартларны үтәгәндә, кошларны читлеккә транспорт белән ташу рөхсәт ителә.

19.22. Кошларның хужасы аларны зоотехник нормаларда һәм ветеринария-санитария таләпләренә туры китереп тотарга тиеш.

Ветеринария белгечләре таләбе буенча кошларны карау, диагностик тикшеренүләр, саклау прививкалары һәм дөвалау-профилактика эшкәртүләре өчен бирергә.

19.23. Кичекмәстән ветеринария хезмәтенә кошларның кинәт авыруы яки кош-кортның йогышлы авыруы белән авыруына шикләнгән барлык очраklar турында һәм ветеринария белгече килгәнче, авыру кошны изоляцияләү, үз-үзенә дөвалау белән шөгыйльләнмәү турында хәбәр итәргә.

19.24. Хайваннар сәламәтлеге һәм әйләнә-тирә табигать мохите өчен куркынычсыз, ветеринария-санитария таләпләренә туры килә торган су һәм азык белән тәмин итү.

19.25. Өй кошларын урамга, Палисадник, парк, скверлар, бульвар һәм газоннарга чыгару тыела.

19.26. Гомуми кулланылыштагы урыннарда кошлар – кухня, чарлаklar, подваллар һәм күп фатирлы йортларның балконнары тоту тыела.

19.27. Хайваннарны тоту өлкәсендә хокук бозулар өчен жаваплылык:

19.27.1 3.әлеге кагыйдәләренә, шул исәптән теркәү кагыйдәләрен, санитар-гигиена нормаларын һәм ветеринария законнарын бозган өчен, хайваннар хужасы Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә граждан-хокукый, административ яки жинаять жаваплылыгына ия.

19.27.2. Хайваннар карантини кагыйдәләрен һәм башка ветеринария-санитария кагыйдәләрен, хайваннарны тоту нормаларын, кагыйдәләрен бозган өчен, хайваннар белән рәхимсез мөгамәлә өчен жаваплылык РФ Административ хокук бозулар кодексы нигезендә башкарыла.

19.27.3. Гражданнарның сәламәтлегенә китерелгән зыян яисә хайваннар мөлкәтенә китерелгән зыян, жирлек территориясендә яшел үсентеләргә, клумбаларга зыян китерү РФ граждан законнарында билгеләнгән тәртиптә каплана.

20. Суыксу авыл жирлеге территориясен төзекләндерү, чистарту һәм санитар тоту кагыйдәләрен бозган өчен Контроль һәм жаваплылык.

20.1. Әлеге кагыйдәләренң үтәлешен контрольдә тоту:

- муниципаль берәмлек жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы контроль органнары;

- Татарстан Республикасының вәкаләтле затлары, Биектау муниципаль районы башкарма комитеты һәм Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты;

- Эчке эшләр органнары;

- санитария-эпидемиология күзәтчелеге органнары;

- һәм билгеләнгән тәртиптә Биектау муниципаль районы торак пунктларын төзекләндерү һәм санитар тоту өлкәсендә билгеләнгән нормаларны һәм кагыйдәләренә үтәүне тәмин итүче башка органнар (вазыйфаи затлар);;

20.2. Әлеге кагыйдәләренә бозган өчен юридик һәм физик затлар Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары нигезендә дисциплинар, административ, граждан-хокукый жаваплылыкка ия.

20.3. Үзләренң хокукка каршы гамәлләре яисә гамьсезлеге белән авыл жирлегенә зыян салган юридик һәм физик затлар китерелгән зыянны капларга тиеш.

20.4. Зыянны күрсәтелгән вакытка кайтарудан баш тарткан очракта зыян суд тәртибендә түләттерелә.

20.5. Административ жаваплылык чараларын куллану хокук бозучыны гамәлдәге законнар нигезендә китерелгән матди зыянны каплатудан һәм жибәрелгән житешсезлекләренә бетерүдән азат итми.

2 нче кушымта
Расланган
Суыксу авыл жирлеге Советы
караы белән
2015 елның 27 мае №218

**ЮРИДИК ҺӘМ ФИЗИК ЗАТЛАР ӨЧЕН
ЯКЫН-ТИРЭ ТЕРРИТОРИЯНЕ БЕРКЕТҮ
ТӘРТИБЕ**

1. Якын-тирә территорияне юридик һәм физик затларга беркетү объект яисә алар карамагындагы, аннан файдаланган, милектәге территория чикләреннән чыгып гамәлгә ашырыла.

Якын-тирә территорияне Беркетүнең хокукый нигезе-Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты һәм юридик яки физик зат арасында килешү. Беркетелгән территориянең мәйданын һәм чикләрен Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты, аның урнашкан урыны буенча, янәшәдәге территорияне беркетү турындагы Шартнамәнең аерылгысыз кушымтасы булган график материалны мәжбүри үтәү белән килештереп, башкаручы белән килештереп, билгели.

2. Физик затлар белән йортларга турыдан-туры якын территорияләрне беркетү турында шартнамә төзү мәжбүри түгел. Бу очракта якын-тирә территорияне карап тоту өчен җаваплылык «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Суыксу авыл жирлеге территориясендә төзекләндерү кагыйдәләре» белән аңлатыла.

3. Торак фондны, инфраструктура, инженерлык коммуникацияләре объектларын һәм җирдән файдаланучылар булмаган оешмаларга территорияләрне беркетү хезмәт күрсәтелә торган объектларның территорияләре чикләреннән чыгып башкарыла. Шул ук вакытта тиешле оешма һәм Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты арасында Территорияне беркетүнең хокукый нигезе булып тора.

4. Кече архитектура формаларын (МАФ) яки күчмә ваклап сату чараларын урнаштыруга рөхсәт булган физик һәм юридик затларга территорияләрне беркетү, әгәр элеге юридик яки физик зат һәм Суыксу авыл жирлеге башкарма комитеты арасында тиешле шартнамә текстында башкача әйтелмәсә, биләгән урыннан кимендә биш метр радиуста башкарыла.

5. Территорияләрне юридик һәм физик затларга - муниципаль торак булмаган биналарны арендага алучыларга беркетү, аренда түләвенен өстәмә формасы буларак, бина милекчесе белән арендатор арасында аренда килешүе төзү белән бер үк вакытта башкарыла.

6. Якын-тирә территорияне беркетү турындагы Шартнамәгә кушымта булып торган график материал элеге шартнамә төзелгән юридик яки физик зат акчалары хисабына башкарыла.

ДОГОВОР № _____
О ЗАКРЕПЛЕНИИ ПРИЛЕГАЮЩЕЙ ТЕРРИТОРИИ

" ____ " _____ 201__ г.

_____ (наименование населенного пункта)

Исполнительный комитет Суксинского сельского поселения Высокогорского муниципального района Республики Татарстан в лице Главы Суксинского сельского поселения Низамиева Рамиля Салимовича, действующий на основании Устава муниципального образования «Суксинское сельское поселение», " Правил благоустройства на территории Суксинского сельского поселения Высокогорского муниципального района Республики Татарстан ", именуемого в дальнейшем "Исполком", с одной стороны, и

_____ (для юридических лиц)

№ свидетельства _____
паспорт серия _____ № _____ выдан _____
(для физических лиц), именуемый в дальнейшем "Исполнитель", с другой стороны, на основании решения Совета Суксинского сельского поселения Высокогорского муниципального района от " ____ " _____ 201__ № _____ заключили настоящий Договор о нижеследующем:

1. Предмет договора

1.1. Исполнительный комитет закрепляет, а Исполнитель обязуется содержать в образцовом санитарном, эстетическом и противопожарном состоянии участок территории общей площадью _____ кв. м по адресу: _____ из земель общего пользования.

1.2. Экспликация земельного участка.

Общая площадь, кв. м	Дорожные и пешеходные покрытия, кв. м	Участки озеленения, кв. м	Временные сооружения, кв. м	Прилегающие территории, кв. м	Многолетн. растения, шт.

1.3. К настоящему договору прилагается План закрепляемого земельного участка (см. приложение 1), являющийся неотъемлемой частью настоящего Договора.

2. Права и обязанности Исполнительного комитета

2.1. Исполнительный комитет имеет право:

2.1.1. Осуществлять контроль за содержанием и использованием закрепленного земельного участка в соответствии с санитарными и противопожарными правилами, а также " Правилами благоустройства на территории Суксинского сельского поселения Высокогорского муниципального района Республики Татарстан ".

2.1.2. Получить от Исполнителя возмещение вреда, обусловленного ухудшением качества земельного участка по вине Исполнителя.

2.2. Исполнительный комитет обязан:

2.2.1. Обеспечить по заявкам Исполнителя за его счет выполнение необходимых работ по

землеустройству, благоустройству (по инициативе Исполнителя).

2.2.2. Размещать дополнительные наружные объекты благоустройства и средства передвижной мелкорозничной торговли на закрепленном земельном участке только по согласованию с Исполнителем.

3. Права и обязанности Исполнителя

3.1. Исполнитель имеет право:

3.1.1. Производить работы по озеленению и устройству тротуаров и подъездных путей на закрепленном участке после согласования с Исполнительным комитетом Суксинского сельского поселения, отделом архитектуры и сопровождения проектов исполнительного комитета Высокогорского муниципального района и иными заинтересованными службами.

3.1.2. Ходатайствовать перед Исполнительным комитетом об изменении условий договора или его досрочном расторжении в случае отказа от дальнейшей эксплуатации объекта, за которым закрепляется территория.

3.1.3. Скласти на закрепленном земельном участке материалы сроком до пяти дней без оформления установленного разрешения.

3.1.4. Приоритетного размещения временных сооружений на закрепленном земельном участке после оформления соответствующей разрешительной документации.

3.2. Исполнитель обязан:

3.2.1. Содержать закрепленный земельный участок в порядке, предусмотренном санитарными и противопожарными правилами, а также "Правилами благоустройства на территории Суксинского сельского поселения Высокогорского муниципального района Республики Татарстан.

3.2.2. В случае любых изменений данных об Исполнителе (наименование юридического лица, Ф.И.О. физического лица, юридический адрес, телефон, изменение статуса юридического лица и т.п.) в срок не позднее 10 календарных дней сообщить о произошедших изменениях в Исполком для внесения соответствующих изменений либо переоформления Договора.

3.2.3. Обеспечить наличие данного Договора или его заверенной копии на объекте, к которому прилегает закрепленный земельный участок, для его предъявления по первому требованию контролирующих служб.

3.2.4. Принимать активное участие в субботниках, "Днях чистоты" и иных благоустроительных мероприятиях под руководством Исполкома.

3.2.5. По окончании срока действия настоящего Договора либо в случае прекращения исполнителем эксплуатации объекта передать закрепленный земельный участок Исполкому в первоначальном или улучшенном состоянии по акту. Если Исполнитель не имеет возможности самостоятельно произвести восстановительные работы, то обязан возместить Исполком их стоимость.

4. Ответственность сторон

4.1. За нарушение условий Договора стороны несут ответственность в соответствии с действующим законодательством РФ, а также условиями Договора.

5. Особые условия

---

6. Приложения

1. План земельного участка

2. _____

3. _____

7. Срок действия договора

---

8. Прекращение действия договора

Настоящий договор прекращает свое действие в следующих случаях:

8.1. Истечение срока действия договора.

8.2. Расторжение договора по согласию сторон или в установленном порядке.

8.3. Востребованность закрепленной территории в соответствии с планом развития по требованию исполнительного комитета.

9. Реквизиты сторон

Исполнитель:	Исполнительный комитет
_____	Суксинского сельского поселения
наименование юридического лица	наименование
_____	_____
Ф.И.О. руководителя (гражданина)	Ф.И.О. руководителя
_____	_____
адрес, телефон	адрес, телефон
_____	_____
банковские реквизиты (ИНН, р/сч)	банковские реквизиты (ИНН, р/сч)
_____	_____
подпись фамилия, инициалы	подпись фамилия, инициалы

Договор зарегистрирован в исполнительном комитете Суксинского сельского поселения. Регистрационный номер в книге регистрации документов, удостоверяющих закрепление земельных участков, от " _____ " _____ 201__ г.